



ISSN 2586-811X

DEPARTMENT OF
BUDDHISM AND PHILOSOPHY
MAHAMAKUT BUDDHIST
UNIVERSITY ROI ET CAMPUS
GRADUATE SCHOOL

JOURNAL OF BUDDHIST PHILOSOPHY EVOLVED **วารสาร**
พุทธปรัชญาวิวัฒน์

ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2561)



สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
Journal of Buddhist Philosophy Evolved

ISSN 2586-811X

ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561)

ปรัชญาวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
“ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้คุณธรรม”

เจ้าของวารสาร

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศีลศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการของสถาบันการศึกษาแก่นักวิชาการของสถาบันและหน่วยงานอื่นๆ ให้มีความหลากหลายของบทความ เป็นการพัฒนาคณาภพทางความคิดสู่สากล
3. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

พระธรรมฐิติญาณ

ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง

พระทองอินทร์ กตปุณฺโญ

ที่ปรึกษาอุปถัมภ์

พระราชปริยัติวิมล, ดร.

ที่ปรึกษารองอธิการบดี

พระเทพบัณฑิต

อธิการบดี

พระครูกิตติวราทร, ดร.

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

บรรณาธิการ

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.บรรจง ลาวะลี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการ

พระราชปริยัติวิมล, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวาปีจันทคุณ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.นพ.สมชัย บวรกิตติ	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.นพ.นิพนธ์ พวงวรินทร์	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมื่นไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.จิราภรณ์ ผันสว่าง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายจัดทำ

ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.บรรจง ลาวะลี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.สงวน หล้าโพนทัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม – เมษายน, พฤษภาคม- สิงหาคม, กันยายน - ธันวาคม)

การเผยแพร่

มอบให้ห้องสมุดสถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนทั่วไป

พิมพ์ที่

บริษัท จรัสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด 219 ซอยเพชรเกษม 102/2 แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160 โทร. 0280922813

สถานที่ติดต่อ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com
<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

*บทความทั่วไป บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย การนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถดาวโหลดได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ เป็นวารสารที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิชาการและบทความทั่วไปด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ตลอดทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอันเนื่องด้วยกิจกรรมของทางสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลัก วารสารมีการเตรียมการเข้าสู่การพิจารณาประเมินคุณภาพวารสาร (TCI) ในอนาคต ได้ดำเนินการทำคุณภาพวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์และเงื่อนไขของการพิจารณาในการประเมินคุณภาพวารสาร ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานที่กำหนดในระบบฐานข้อมูล เช่น การควบคุมคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ ได้ดำเนินการให้วารสารมีเว็บไซต์ที่มีข้อมูลกติกา และรูปแบบที่ตีพิมพ์ รวมถึงมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาให้มีการส่งบทความแบบออนไลน์หรือระบบ Online journal System (OJS)

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561) ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 4 บทความ ได้แก่ 1)การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด 2)การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3)ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด 4)ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา บทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ ได้แก่ 1)ลักษณะความโกรธความโกรธในพระไตรปิฎก 2)การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

กองบรรณาธิการ ได้ดำเนินการตามกระบวนการตามแนวทางการเผยแพร่บทความตามและในอนาคตการจัดทำระบบวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ จะเป็นระบบที่ทันสมัยและต่อเนื่องเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด หวังว่าในอนาคตวารสารจะเป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากลต่อไป

พระมหาสากล สุภรณ์เมธี, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

(An Application of Four of Brahmavihara to the Management of Local Administration in Nong Hee District Roi Et Province)

พระอำนาจ ภัททวโร(โคมรัมย์)..... 1

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

(Residents' Participations in Drawing Up Local Development Plans of Tambon Hinkong Municipality in Suwannaphum District, Roi et Province)

พระเอื้อพันธ์ ธมฺมวโร (ยมรัตน์)..... 14

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

(Residents' Opinions on Carrying Out Work of Tambon Phabphla Administrative Organization in Chiang Khwan District, Roi Et Province)

พระไพรวัด อธิปไตย (ตรีกุล)..... 25

ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

(The Knowledge and the comprehension of Pattern and Content About the Politics and the Democratic Administration of Thailand by the 1st Year Students in the Normal Program and Special Program of the Faculty of Political Science, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus)

วินิจ ผาเจริญ..... 37

บทความวิชาการ

ลักษณะความโกรธความโกรธในพระไตรปิฎก

(The Identity of anger in the Tipitaka)

พระครูปราโมทย์สีลคุณ..... 49

การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน (The Sufficiency Economy Philosophy using the Waste Management in Community)	
สนุก สິงห์มาตร.....	65
หลักเกณฑ์และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร.....	77

การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

An Application of Four of Brahmavihara to the Management of Local
Administration in Nong Hee District Roi Et Province

พระอำนาจ ภททวโร(โคมรัมย์)¹

Phra Amnad Phamawaro(Comrai)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

E-mail : phraamnad_comrai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ของบุคลากรที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสี่แห่ง จำนวน 217 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ห้าระดับโดยมีความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสี่แห่ง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานองค์กร ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานบริการสาธารณะ และด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความบุคลิกภาพที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ข้อเสนอแนะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรบริหารงานงบประมาณซื้อตรง ซื้อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียบธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ มากยิ่งขึ้น ควรคุ้มครอง ป้องกัน ให้ความยุติธรรม เป็นธรรม เป็นกลาง โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มากยิ่งขึ้น และควรบริหารงานในองค์กรด้วยความซื้อตรง ซื้อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง โปร่งใส ไร้อคติ เทียบธรรม เป็นกลาง และไม่เลือกปฏิบัติ มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การประยุกต์; หลักพรหมวิหาร 4; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This Research is a Mixed Methods Research both Quantitative Research The Purpose is as follows 1) to study an Application of Four of Brahmavihara to the Management of Local Administration in Nong Hee District. Roi Et Province. 2) to compare the An Application of Four of Brahmavihara to the Management of Local Administration in Nong Hee District. Roi Et Province with gender. age and education level. and 3). to suggestions about the An Application of Four of Brahmavihara to the Management of Local Administration in Nong Hee District. Roi Et Province. Populations and samples used in research. Personnel Local administration Amphoe Nong Hee et all four number 217 people. for instance by using the formula for Taro Yamane . samples. the number of 141 people research tool is the query scale estimates the five levels of the connection. Aman (Reliability) full equal to 0.92 a data analysis statistics include Frequency Percentage Average Mean standard deviation or references include the t-test. One-way

ANOVA part Qualitative Research is an in-depth interviews the experts or key information population or specific target groups (Purposive Selection). local executives. Politics in Roi Et all four properties as examples in quantitative research. and as a person who has knowledge and experience towards for use in the administration of local government executives. in Local Politics in Roi Et Municipality Constituencies in Muang District as well number 4 people. consisting of permanent municipal clerk number one Nong Hee administration of people featured administrative organization of permanent citizenship number one people and Permanent Secretary girl Hee subdistrict administrative organization. The number one man.

Research has found that the Principles application 1) used in the management of local governments. Amphoe Nong Hee et overall. and the list of messages contained in many levels. When considering a list of side is negotiating in the four levels ranging from below average descending include: management. organization management. personnel. Public service management and the management of the budget. respectively. 2) hypothesis test results found that the executives ' local district Nong Hee with gender. age and education level. different. The main Principles of management used in 4 overall there was no difference between the details and the side which is not consistent with the hypothesis of the research set 3) suggestions concerning the main principles application 4 to use in the administration of local government executives. Amphoe Nong Hee the low The first three include should be administered honestly straightforward budget correct. Justified. transparent. neutral bias is absurd. Not even more discrimination should be covered Defense. justice. fairness. neutrality In personnel. without discrimination against any person and should be administered in an organization with integrity. Honesty. integrity. transparency. correct name wireless bias is neutral and not impartially do much much more.

Keywords : Application; Four of Brahmavihara; Local Administration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พรหมวิหาร คือ หลักธรรมที่ประกอบด้วย ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้มีพรหมวิหาร สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, 2515 : (300 เป็นหลักธรรมอันประเสริฐเลิศสุด เพราะคำจุนช่วยเหลือ เกื้อกูลต่อกัน เช่น พ่อแม่เกื้อกูลต่อลูก ครูอาจารย์เกื้อกูลต่อลูกศิษย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหารเกื้อกูลต่อลูกน้อง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักพรหมวิหาร คือ)1 (เมตตา คือ ความเมตตาปราณี รักใคร่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละดี ประารถนอยากให้เรามีความสุข มีจิตอันแผ่เมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้าให้ได้รับมีความสุข)2 (กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ไฟใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์)3 (มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป และ)4 (อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุ อันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับมารับผิดชอบของตน พรหมวิหารจึงถือได้ว่าเป็นแก้วสารนิ้ง เมื่อนำไปใช้เพราะเกิดหลายอย่าง สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), 2546 : (563

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสิ้น จำนวน 4 แห่งประกอบด้วย เทศบาลตำบลหนองฮี องค์การบริหารส่วนตำบลคูกึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลเด่นราษฎร์ และองค์การบริหารส่วนตำบลสาวแห ปัจจุบัน ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 คน การบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องปฏิบัติตาม นโยบาย ภาระงาน อำนาจหน้าที่ พระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่ง นอกจากนั้นต้องบริหารงานในองค์กร บุคลากร ทรัพยากร งบประมาณ และการให้บริการสาธารณะ หัวใจสำคัญผู้บริหารงานต้องมีคุณธรรมตรงตามหลักธรรมาภิบาลที่กล่าวไว้ คือ ต้องมีความรับผิดชอบในคุณธรรมอย่างสูงสุด เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล แล้วต้องทำให้เกิดเป็นที่ประจักษ์แก่องค์กร บุคลากร การใช้งบประมาณ และการให้บริการสาธารณะ หากผู้บริหารท้องถิ่นขาดคุณธรรม การบริหารงานก็จะไม่ราบรื่น เกิดความขัดแย้ง ขึ้นทันที ผู้วิจัยจึงเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นในพื้นที่ จากการสังเกต และได้สนทนากับบุคลากร ผู้บริหารท้องถิ่นมักใช้พระเดชมากกว่าพระคุณ คือใช้อำนาจมากจนเกินไป จนทำให้เกิดข้อขัดแย้ง ปัญหาเหล่านี้มักเกิดกับผู้บริหารที่ไม่รู้จักใช้หลักคุณธรรม จนนำไปให้องค์กรไม่เจริญก้าวหน้า ส่วนบุคลากรเองก็รู้สึกไม่สบายใจ ไม่มีกำลังใจร่วมบริหารงาน ในหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีคุณธรรมสำคัญที่ทรงคุณค่า ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะแก่การ

แก้ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารทุกระดับ สามารถนำไปปรับใช้ทำให้เกิดผลดี คือลดความขัดแย้ง มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยคุณธรรมสี่ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นคุณธรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดความรัก สามานสามัคคี มีน้ำใจ ไมตรีจิต ให้ความเคารพต่อกัน ตามที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้กล่าวไว้ว่า พรหมวิหาร 4 คือ ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร ผู้ปกครอง เป็นคุณธรรมที่เหมาะสมแก่ทุกฝ่ายไม่เลือกที่จะเป็นฝ่ายบ้านเมือง หรือฝ่ายประชาชน เมื่อนำไปใช้จะทำให้มีเมตตาต่อกัน มีความรักสามัคคี มีน้ำใจไมตรีจิตต่อเพื่อนมนุษย์ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2543 : 195) ดังกล่าวหากมีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ย่อมทำให้เกิดสันติสุข ลดความขัดแย้ง และช่วยหนุนนำให้การบริหารงานของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม ต่อองค์กร บุคลากร ทรัพยากร และการบริการสาธารณะ

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางในการพัฒนาการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อส่วนร่วม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ของบุคลากรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสี่แห่ง จำนวน 217 คน และกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล (จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะปลายปิด)Close-ended Questionnaire เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (5 ช่วงระดับ) Rating Scale มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด คือ มากที่สุด (ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด)Open-ended Questionnaireคำถามข้อเสนอแนะ (การรวบรวมข้อมูล (1) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจนครบกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ (2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 141 ชุด เก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นหลัก แจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจง ทำความเข้าใจให้กลุ่มตัวอย่างทราบก่อนทำการตอบคำถาม ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบในประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานระดับความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมทั้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะโดยอิสระในแต่ละด้าน หากผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจจึงทำการชี้แจงซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้เข้าใจ จนเลือกตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อได้ถูกต้องชัดเจนจนครบกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ และตรวจให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยกำหนด ค่าน้ำหนัก หรือคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 99) สถิติที่ใช้ในการวิจัย (1สถิติที่ (ฦภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อใช้ในการตรวจสอบคู่คำถามกับวัตถุประสงค์)Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม)Reliability) แบบแอลฟา)Alpha Coefficient) (2 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (3)สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ ทดสอบสมมติฐาน t – test (Independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA)/F – test

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้ (1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรือผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 4 คน ได้แก่ ปลัดเทศบาลตำบลหนองฮี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดุกอิ่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเด่นราษฎร์ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสาวแห (2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เครื่องบันทึกเสียง (Tape Record) และกล้องบันทึกภาพ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดด้านเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานองค์กร ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานบริการสาธารณะ และด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ผลการวิจัย พบว่าบุคลากรที่มีอายุ ต่างกัน มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

5.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

โดยสรุป ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรบริหารงานงบประมาณซื้อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียบธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ มากยิ่งขึ้น ควรคุ้มครอง ป้องกัน ให้ความยุติธรรม เป็นธรรม เป็นกลาง ในบุคลากรโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มากยิ่งขึ้น และควรบริหารงานในองค์กรด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง โปร่งใส ไร้อคติ เทียบธรรม เป็นกลาง และไม่เลือกปฏิบัติ มากยิ่งขึ้น

5.4 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเป็นรายด้าน กลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่ พบว่า การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำประโยชน์ที่ได้จาก ผลการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่ มาเป็นแนวทางสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัย โดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานองค์กร ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบริการสาธารณะ อยู่มากพอควร เพราะให้ความยินดี ในเมื่อบุคลากรอยู่ดีมีสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อบุคลากรได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป ให้การช่วยเหลือบุคลากร ในยากทุกข์ ยินดีเมื่อบุคลากรได้รับความสำเร็จ และวางใจเป็นกลางไม่ตกอยู่ในอคติ ให้ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของบุคลากร ให้ความเมตตาปราณี รักใคร่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละดี ประารถนอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้าให้ได้รับความสุขในบุคลากร อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก...”

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

6.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปราย

ได้ว่า ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน อยู่มากพอควร เพราะให้ความ ยินดี ในเมื่อบุคลากรอยู่ดีมีสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อบุคลากรได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ให้การ ช่วยเหลือบุคลากร ในยากทุกข์ ยินดีเมื่อบุคลากรได้รับความสำเร็จ และวางใจเป็นกลางไม่ตกอยู่ในอคติ ให้ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของบุคลากร ให้ ความเมตตาปราณี รักใคร่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละดี ประารถนาอยากให้ความมีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้าให้ได้รับความสุขในบุคลากร อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหม วิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ) (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พรหม วิหาร 4 เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร ดั่งพริ้ม (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของบุคลากรเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ ฉลอง กมลเลิศ ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานองค์กร อยู่มากพอควร เพราะบริหารงานในองค์กรด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ รักเมตตา อยากพัฒนาองค์กรให้เกิดความเจริญก้าวหน้า เป็นประโยชน์อย่างสูงสุด...” สอดคล้องกับคำให้ สัมภาษณ์ของจรรุณี หินชุย (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหม วิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานองค์กร อยู่มากพอควร เพราะบริหารงานในองค์กร ด้วยความปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความ คิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานองค์กร ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดกว่าทุกด้าน...” และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของภูษนิศา ปิ่นทอง (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการ บริหารงาน ด้านการบริหารงานองค์กร อยู่มากพอควร เพราะบริหารงานในองค์กรพลอย ซื่นชม ปีติ ยินดี ยกย่องกับความสำเร็จ ก้าวหน้าเจริญรุ่งเรือง ในองค์กรที่ถูกต้อง ยุติธรรม สุจริต โปร่งใส คุ่มค่า คุ่มทุน เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อส่วนรวม อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากร มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงาน องค์กร ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดกว่าทุกด้าน...”

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลัก พรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัด ร้อยเอ็ด คือ ด้านการบริหารงานองค์กร ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผลปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

ผู้บริหาร บริหารงานในองค์กรด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด บริหารงานในองค์กรด้วยความรักเมตตา อยากพัฒนาให้องค์กรได้รับความเจริญก้าวหน้า บริหารงานในองค์กรปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข บริหารงานในองค์กรปรารถนาอยากช่วยพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้า พลอย ชื่นชม ปิติ ยินดี ยกย่องกับการบริหารงานในองค์กรที่ประสบความสำเร็จ เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า พลอย ชื่นชมยินดี ยกย่อง กับการบริหารงานในองค์กรที่ถูกต้อง ยุติธรรม สุจริต โปร่งใส บริหารงานในองค์กรคุ้มค่า คุ่มทุน เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อส่วนรวม บริหารงานในองค์กรด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง โปร่งใส ไร้อคติ เที่ยงธรรม เป็นกลาง และไม่เลือกปฏิบัติ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ในรายด้านนี้มากที่สุดกว่าทุกด้านสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของฉลอง กมลเลิศ (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณด้วยไมตรีจิตคิดเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เผื่อแผ่ เสียสละพัฒนาเพื่อให้เกิดความสุข เจริญก้าวหน้า ปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข ทุกถ้วนหน้า อยากช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง งอกงามก้าวหน้า แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน...” สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของจารุณี หินชุย (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณด้วยไมตรีจิตคิดเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เผื่อแผ่ เสียสละพัฒนาเพื่อให้เกิดความสุข เจริญก้าวหน้า ทำประโยชน์อย่างสูงสุดต่อส่วนรวม ปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข ทุกถ้วนหน้า แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร...” สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของภูษนิศา ปิ่นทอง (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข ทุกถ้วนหน้า อยากช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง งอกงามก้าวหน้า แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน...” สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของภุริ ประเคน เนตรกรรม (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณด้วย

ไตรจิตคิดเอื้อเพื่อ เกื้อกูล เผื่อแผ่ เสียสละ ซึ่่นขมยินดีความสำเร็จในผลงานการบริหารงบประมาณที่ถูกต้อง ยุติธรรม สุจริต โปร่งใส ยกย่อง ปกป้องคุณค่า คุณงามความดี ผลประโยชน์ที่ถูกต้อง ให้คุ้มค่า คุ้มทุน เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ซื่อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียงธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน...”

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผลปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร บริหารงบประมาณเอื้อเพื่อ เกื้อกูล เผื่อแผ่ เสียสละพัฒนาเพื่อให้เกิดความสุข อาจมีความเจริญก้าวหน้า ยังไม่เต็มที่ บริหารงบประมาณด้วยไตรจิตคิดเอื้อเพื่อ เกื้อกูล ทำประโยชน์อย่างสูงสุดต่อส่วนรวม อาจยังไม่เต็มที่ บริหารงบประมาณปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข อาจยังไม่ทุกถ้วนหน้า บริหารงบประมาณปรารถนาต้องการอยากช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง งอกงาม ก้าวหน้า อาจยังไม่เต็มที่ ซึ่่นขมยินดีความสำเร็จในผลงานการบริหารงบประมาณที่ถูกต้อง ยุติธรรม สุจริต โปร่งใส อาจยังไม่เต็มที่ ซึ่่นขมยินดี ยกย่อง ปกป้องคุณค่า คุณงามความดี ผลประโยชน์ที่ถูกต้องในการบริหารงบประมาณ อาจยังไม่เต็มที่ บริหารงบประมาณคุ้มค่า คุ้มทุน เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม อาจยังไม่เต็มที่ บริหารงานงบประมาณซื่อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียงธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ อาจยังไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ในรายด้านนี้น้อยที่สุดกว่าทุกด้าน สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของฉลอง กมลเลิศ (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณด้วยไตรจิตคิดเอื้อเพื่อ เกื้อกูล เผื่อแผ่ เสียสละพัฒนาเพื่อให้เกิดความสุข เจริญก้าวหน้า ปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข ทุกถ้วนหน้า อยากช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง งอกงาม ก้าวหน้า แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน...” สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของจารุณี หินซุย (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณด้วยไตรจิตคิดเอื้อเพื่อ เกื้อกูล เผื่อแผ่ เสียสละพัฒนาเพื่อให้เกิดความสุข เจริญก้าวหน้า ทำประโยชน์อย่างสูงสุดต่อ

ส่วนรวม ปรรณอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข ทุกถ้วนหน้า แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน...” สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของภวนิศา ปิ่นทอง (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณปรารถนาอยากช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ และบำรุงสุข ทุกถ้วนหน้า อยากช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง งอกงาม ก้าวหน้า แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน...” สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของภุริประเคน เนตรกรรม (2560 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหาร มีการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่มากพอควร เพราะได้บริหารงบประมาณด้วยไมตรีจิตคิดเอื้อเพื่อ เกื้อกูล เผื่อแผ่ เสียสละ ชื่นชมยินดีความสำเร็จในผลงานการบริหารงบประมาณที่ถูกต้อง ยุติธรรม สุจริต โปร่งใส ยกย่อง ปกป้องคุณค่า คุณงามความดี ผลประโยชน์ที่ถูกต้อง ให้คุ้มค่า คุ้มทุน เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ซื่อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียงธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ แต่ก็อาจยังได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าทุกด้าน...”

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย เรื่อง การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ให้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบริการสาธารณะ ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ดังนั้น ควรวิจัย การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

7.2.2 ผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในสี่ด้าน คือ ข้อ 8 ที่ว่า “บริหารงานงบประมาณซื้อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียบธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ” ดังนั้น ควรวิจัย การส่งเสริมการบริหารจัดการงบประมาณให้อยู่ในความถูกต้องซื่อสัตย์สุจริตเทียบธรรม ตามหลักพรหมวิหาร 4

7.2.3 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรบริหารงานงบประมาณซื้อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียบธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ควรวิจัย แนวทางการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานงบประมาณให้ซื้อตรง ซื่อสัตย์ สุจริต ถูกต้อง เทียบธรรม โปร่งใส ไร้อคติ เป็นกลาง และไม่เลือกปฏิบัติ ของผู้บริหาร

8. บรรณานุกรม

จารุณี หินชุย. (3 มิถุนายน 2560, สัมภาษณ์). ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคู่อิ่ง อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด.

ฉลอง กมลเลิศ. (3 มิถุนายน 2560, สัมภาษณ์). ปลัดเทศบาลตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด. สัมภาษณ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

พระไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ). (2555). การประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กฤษประเคน เนตรกรรม. (3 มิถุนายน 2560, สัมภาษณ์). ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสาวแห อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด. สัมภาษณ์.

ภูษนิศา ปิ่นทอง. (3 มิถุนายน 2560, สัมภาษณ์). ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเด่นราษฎร์ อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด. สัมภาษณ์.

วิเชียร ดั่งพริ้ม. (2552). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้นำท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช .สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .

สมเด็จพระญาณสังวร .สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน)(2543). ทศบารมี ทศพิธราชธรรม. พิมพ์ครั้งที่ กรุงเทพฯ 11๗ : มูลนิธิพุทธธรรม.

สมเด็จพระพุทธปาหารย์ .(อาจ อาสภมหาเถร)(2546). คัมภีร์วิสุทธิมรรค ปี 100. พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ : ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Residents' Participations in Drawing Up Local Development Plans of
Tambon Hinkong Municipality in Suwannaphum District, Roi et Province

พระเอื้อพันธ์ ธมฺมาโร (ยมรัตน์)¹

Phraaeupan Dhammaro (Yomrat)¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

Email : phraaeupan.dham@gotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพต่างกัน และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนซึ่งได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนประชาคมของหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกรรมการหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร ผู้แทนกลุ่มแม่บ้าน อสม. สมาชิก อปพร. และประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 244 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าห้าระดับ มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ F - test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative

Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) เลือก กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 12 คน ได้แก่ กำนันตำบลหินกอง และผู้ใหญ่บ้านในตำบลหินกอง จำนวน สิบเอ็ดคน เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) กล้องถ่ายรูป และเทปบันทึกเสียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการ ด้านการร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในแผน และโครงการต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอ มากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบร่างแผนพัฒนา โดยให้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือคัดค้านเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนา ต่อคณะกรรมการจัดทำแผนฯ มากยิ่งขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย รูปแบบการจัดทำแผน และโครงการให้ตรงกับความต้องการของชุมชน มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน; การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ABSTRACT

This Research was derived from mixed methods of both qualitative research and quantitative one with the purposes: 1) to study residents' participations in drawing local development plans of Tam bon Hinkong Municipality in Roi Et province's Suwannaphum district, 2) to draw comparisons between their participations as such and differences of their genders, ages, educational backgrounds and occupations, 3) to collect suggestions for enhancing their participations in drawing up its local development plans. Populations and samplers used for conducting the qualitative research entailed

224 residents, who were village headmen, members of local administrative organizations, village committees, every group of occupational representatives, farming groups, housewife groups, village volunteers, civil volunteers for disaster mitigation. The sampling groups garnered 152 subjects through Taro Yamane's table. The research instrument was the five-rating scale questionnaire, in which the whole questions possessed the reliability at 0.90. Descriptive statistics utilized for data analyses by making use of the computer software package encompassed: frequencies, percentages, means standard deviations, and inferential statistics was F-tests (One-way ANOVA). As for populations used for the qualitative research, key informants formed the target group with purposive sampling. They comprised one village headman chief and 11 village headmen, who were interviewed in depth. Research devices were the semi-structured interview form, a camera and recorder.

Research findings: 1) Residents' participations in drawing local development plans of Tam bon Hinkong Municipality in Roi Et province's Suwannaphum district have been rated at the moderate scale in the overall aspect, as has each of four aspects into consideration. All four aspects ranked in the descending order of means have been joint efforts in: setting problems and requirements, drawing up plans and projects, scrutinizing and developing plans and projects, and following up and assessing them. 2) The hypothesis testing results have found that their participations in drawing up its local developments do not vary in the overall aspect and a single one, regardless of their variables mentioned earlier. Thereby, results have not been in conformity with the established hypotheses. 3) Residents' suggestions for enhancing their participations in drawing its development plans in the descending order of first three frequencies are that municipality authorities have to open up far more opportunities to residents: 1) to assess its operations of various proposed plans and projects, 2) to examine drafts of development plans by letting them voice to drafting panels their opinions on being for or against themes and cores of development plans, 3) to take part in setting policies, models of drawing up plans and formats of projects to meet direct requirements of communities.

Keywords : Residents' participations; Drawing up development plans

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การมีส่วนร่วมถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2548 ได้บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและจัดบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะการบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังโดยเฉพาะเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น(กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548 : 1)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญมุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด เพราะเป็นกติกาสูงสุดเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ที่สะท้อนเจตนารมณ์ ถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างชัดเจน การปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีกฎหมายหลายฉบับประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหรือเป็นองค์ประกอบที่ขาดมิได้การปกครองท้องถิ่น คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง หรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นความจำเป็น ทั้งทางการเมืองส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะส่วนท้องถิ่นการมีส่วนร่วมต้องกำหนดส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวางโดยมีเพียงจะมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นแต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไปรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วยและเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและการตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น (อรทัย ก๊กผล, 2552 : 3)

เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ยกฐานะตามประกาศกระทรวงมหาดไทยจากสภาตำบลเป็นเทศบาลตำบล เมื่อ พ.ศ. 2540 ปัจจุบันในการพัฒนาท้องถิ่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้เทศบาลตำบล ต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประชาคมมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และจากการประชาคมของเทศบาลตำบลหินกอง ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด นำเสนอปัญหาความต้องการ ความเดือดร้อนภายในหมู่บ้านของตนเอง ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนดำเนินโครงการร่วมติดตามตรวจสอบในแผน และร่วมติดตามประเมินผล ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และจากการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพ อีกประการคือ เทศบาลตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมยังไม่เต็มที่ เพราะโดยมากจะจัดทำแผนโครงการสำเร็จรูปมาให้ประชาชนและขอประชมติเพียงเท่านั้น (เทศบาลตำบลหินกอง, 2558 : 1)

จากสภาพดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

3.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุงพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนซึ่งได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนประชาคมของหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกรรมการหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร ผู้แทนกลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 244 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548 : 47) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ F – test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 12 คน ได้แก่ กำนันตำบลหินกอง และผู้ใหญ่บ้านในตำบลหินกอง จำนวน สิบเอ็ดคน เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) กล้องถ่ายรูป และเทปบันทึกเสียง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผนและโครงการ ด้านการร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 พบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 พบว่า ประชาชนที่มีการประกอบอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุป ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในแผน และโครงการต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอ มากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบร่างแผนพัฒนา โดยให้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือคัดค้านเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนา ต่อคณะกรรมการจัดทำแผนฯ มากยิ่งขึ้นและควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย รูปแบบการจัดทำแผน และโครงการให้ตรงกับความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาผ่านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผน และโครงการ ด้านการร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา และด้านการร่วมติดตามประเมินผล อยู่พอสมควร โดยเฉพาะด้านการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าทุกด้าน แต่ด้านการร่วมติดตามประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยกว่าทุกด้าน อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวม

อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ปกรณ์ ไหมม่วงศ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ ห้างน้ำ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทิดศักดิ์ บัวสอน (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

7.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปลับปลา อำเภอเขียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงจะมีส่วนร่วมเล็กน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเพศใดๆ แต่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เหมือนกัน ดังนั้น ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจิรวลย์ วรวงศ์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทิดศักดิ์ บัวสอน (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกันไม่สอดคล้องกับการวิจัยของสงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองกิ้ง อำเภอหนองกิ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุใดจะมีส่วนร่วมเล็กน้อย

เพียงได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุใด ๆ แต่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เหมือนกัน ดังนั้น ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวัลย์ วรวงศ์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวงอำเภอเมืองสรวงจังหวัดร้อยเอ็ด”ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวงอำเภอเมืองสรวงจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ หวังน้ำ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมฉบังอำเภอแหลมฉบังจังหวัดตราด ผลการเปรียบเทียบพบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมฉบังอำเภอแหลมฉบังจังหวัดตราดไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 พบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในระดับการศึกษาใด จะมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าระดับการศึกษานั้นๆ แต่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เหมือนกัน ดังนั้น ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของจิรวัลย์ วรวงศ์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวงอำเภอเมืองสรวงจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวงอำเภอเมืองสรวงจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 พบว่า ประชาชนที่มีการประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นจะประกอบอาชีพใด จะมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าประกอบอาชีพใดๆ แต่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เหมือนกัน ดังนั้น ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับการวิจัยของ สันติ หวังน้ำ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมฉบังอำเภอแหลมฉบังจังหวัดตราด ผลการเปรียบเทียบพบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมฉบังอำเภอแหลมฉบังจังหวัดตราดไม่แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นเทศบาลตำบลหินกอง ควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้นทั้งสี่ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการร่วมติดตามประเมินผลควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรวิจัย อุปสรรค สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

7.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการร่วมติดตามประเมินผล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้าน ดังนั้น ควรวิจัย อุปสรรค สภาพปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการร่วมติดตามประเมินผลของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

7.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อ 3 ที่ว่า “ติดตามประเมินผลการตัดสินใจขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการแก้ไขปัญหา และความต้องการของหมู่บ้านอย่างเร่งด่วน” เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งสี่ด้านดังนั้น ควรวิจัย อุปสรรค สภาพปัญหา การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการตัดสินใจขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการแก้ไขปัญหา และความต้องการของหมู่บ้านอย่างเร่งด่วนของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

7.2.4 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในแผน และโครงการต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอ ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ควรวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในแผน และโครงการของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

8. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่นสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น (นโยบายและแผน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- จิรวลัย วรวงศ์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลหินกอง. (2558). บัญชีรายชื่อการประชาคมหมู่บ้าน ตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลหินกอง.
- เทิดศักดิ์ บัวสอน. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : วี.อินเตอร์พรีนท์.
- พงศ์ปกรณ์ ใหม่วงศ์. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองกุง อำเภอหนองกุง จังหวัดบุรีรัมย์. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สันติ หวังน้ำ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด. วิชานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรทัย ก๊กผล. (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : มูลนิธิปริญญาโทสำหรับนักบริหาร สาขาบริหารรัฐกิจ.

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา
อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

Residents' Opinions on Carrying Out Work of Tambon Phabphla
Administrative Organization in Chiang Khwan District,
Roi Et Province

พระไพรวัล ธีรบุญโณ (ตรีกุล)¹

Phraphraiwan Dhirapanyo (Treekul)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

Email : phraphraiwan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามบัญชีรายชื่อ จำนวน 3,556 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตามสูตรของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบ ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA/F-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 11 คน ได้แก่ กำนันตำบลพลับพลา และผู้ใหญ่บ้านทั้งสิบหมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กล้องถ่ายรูปและเทปบันทึกเสียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งสามด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ลำดับความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก คือ ควรส่งเสริมสนับสนุนจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง คนยากจน คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสให้เพียงพอ ควรส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานในชุมชน ให้มากยิ่งขึ้น และควรส่งเสริมสร้างถนนการเกษตรให้เพียงพอ

คำสำคัญ : ความคิดเห็น; การดำเนินงาน; องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The thesis was derived from mixed methods of the qualitative research and quantitative one with the purposes: 1) to study residents' opinions on carrying out tasks of Tam bon Phabphla Administrative Organization in Chiang Khwan district of Roi Et province, 2) to draw comparisons between their opinions as such and differences of their genders, ages, educational backgrounds and occupations, 3) to examine their suggestions as guidelines on carrying out its tasks. Populations and samplers included 3,556 eligible voters in constituencies under jurisdiction of the said organization. The sampling groups were set through Taro Yamane's table, earning 360 subjects. The instrument used for the research was the five-rating scale questionnaire, in which the whole questions possessed the reliability at 0.94. Descriptive statistics for processing data encompassed: frequencies, percentages, means, standard deviations, t-test and F-tests (One-way ANOVA) by making use of the ready-made computer software package. As for populations used for the qualitative research, key informants formed of the target group with purposive sampling. They comprised one village headman chief and 10 village headmen to their ten villages, who were interviewed in depth. Research devices were the semi-structured interview form, a camera and recorder.

Research findings.1) Their opinions on carrying out the above organization's tasks have been rated at the moderate scale in the overall aspect, as has each of three aspects taken into consideration. Of all three aspects in the descending order of means, they have to do with: infrastructures, economy and society respectively. 2) The hypothesis testing results have shown that their opinions and differences of genders, ages, educational backgrounds and professions are dissimilar in the overall aspect and a single one. That is why they are not in conformity with the established hypotheses. 3) Guideline suggestions for enhancing its tasks in the descending order of first three frequencies are that authorities ought to: promote provisions of sufficient social welfares to the senior, fatal patients, the have-nots, the crippled and the underprivileged; increasingly promote various occupations so as to solve problems of unemployment in communities, promote road constructions in order to suffice to agriculture.

Keywords : Residents' opinions; Carrying out work; Tambon administrative Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาลในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหน้าที่ในมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้ (1)จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (2)รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3)ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (4)ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (5)ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (6)ส่งเสริมการพัฒนาศตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (7)คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8)บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (9)ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร นอกจากนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 68) ดังต่อไปนี้ (1)ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร (2)ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น (3)ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ (4)ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ (5)ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ (6)ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว (7)บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของ

ราษฎร (8)การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (9)หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล (10)ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม (11)กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ (12)การท่องเที่ยว (13)การผังเมือง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการ (มาตรา 69) (กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล, 2548 : 108)

องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด มีครัวเรือน 1,155 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 4,722คน แยกเป็นชาย จำนวน 2,333 คน หญิง จำนวน 2,389คน มีความหนาแน่น 5.8คน/ตารางกิโลเมตร และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 3,556 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 1,810 คน และเพศหญิง จำนวน 1,746 คน ปัจจุบันการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด มุ่งดำเนินงานในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านคุณภาพชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด แต่การดำเนินงานโดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และสังคม ปัจจุบันยังไม่อาจทราบได้ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่ได้ตรวจสอบถามความคิดเห็นจากภาคประชาชน อย่างแน่ชัด และที่สำคัญยังไม่มีการวิจัยที่แน่นอน

จากปัญหาดังที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจ มากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

3.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

3.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

3.4 นำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยกำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลพลับพลาจำนวน 3,556 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) (กนกวรรณ เอี่ยมชัย, 2551 : 87) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential

Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ F – test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) เลือก กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 11 คน ได้แก่ กำนันตำบลพลับพลา และผู้ใหญ่บ้านในตำบลพลับพลา จำนวน สิบเอ็ดคน เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) กล้องถ่ายรูป และเทปบันทึกเสียง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งสามด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุป ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรส่งเสริมสนับสนุนจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคร้ายแรง คนยากจน คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสให้เพียงพอ ควรส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานในชุมชนให้มากยิ่งขึ้นและควรส่งเสริมสร้างถนนการเกษตรให้เพียงพอ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสามด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ประชาชนเห็นด้วยอยู่พอสมควร ซึ่งงบประมาณอาจมีจำนวนจำกัด ทำให้การดำเนินงานได้ไม่เต็มที่ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง. สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชน ธรรมนนโท (โสง) (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี พิมพ์จำปา (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคู่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร” ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประชาชนเห็นด้วย อยู่พอสมควร เพราะได้ให้การก่อสร้างถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านเพียงพอ การก่อสร้างถนนคอนกรีตระหว่างหมู่บ้านเพียงพอ การลงหินลูกรังภายในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน ลงหินลูกรังเพื่อซ่อมแซมให้กับพื้นที่ชำรุดอยู่เสมอ การก่อสร้างร่องน้ำคอนกรีตภายในหมู่บ้านเพียงพอ การก่อสร้างระบบน้ำประปาในหมู่บ้านเพียงพอ การขยายเขตไฟฟ้า และไฟฟ้าส่องสว่างในหมู่บ้าน และที่เปลี่ยวเพียงพอ แต่การดำเนินการส่งเสริมสร้างถนนการเกษตร อาจยังไม่เต็มที่ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงตา อ่อนเวียง (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะแซว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยโดยรวมด้านการบริหารโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ พิชิต แสงปราศ (2559 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้การดำเนินงาน อยู่พอสมควร เพราะได้ให้การก่อสร้างถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านเพียงพอ การก่อสร้างร่องน้ำคอนกรีตภายในหมู่บ้านเพียงพอ การก่อสร้างระบบน้ำประปาในหมู่บ้านเพียงพอ การขยายเขตไฟฟ้า และไฟฟ้าส่องสว่างในหมู่บ้าน...”

2) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประชาชนเห็นด้วย อยู่พอสมควร เพราะได้ให้การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในสาขาและแขนงต่างๆ การยกระดับรายได้ในการประกอบอาชีพอิสระ การส่งเสริมการตลาดชุมชน สิ้นค้าพื้นเมืองให้มีคุณภาพ การสนับสนุนกิจการร้านค้าชุมชนให้มีรายได้เพิ่ม การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพในรูปแบบต่างๆ การส่งเสริมและพัฒนากองทุนกลุ่มอาชีพให้มีความมั่นคง การส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานในชุมชน การส่งเสริมร้านค้าชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคพืชผลทางการเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูป อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความ

คิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงตา อ่อนเวียง (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะแซว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ” ผลการวิจัยพบว่า ด้านเศรษฐกิจ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุณี พิมพ์จำปา (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของศุภร์ มะลาลัย (2559 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ด้านเศรษฐกิจ องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้การดำเนินงาน อยู่พอสมควร เพราะได้ให้การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในสาขาและแขนงต่างๆ การยกระดับรายได้ในการประกอบอาชีพอิสระการส่งเสริมการตลาดชุมชน สิ้นค้าพื้นเมืองให้มีคุณภาพ...”

3) ด้านสังคม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประชาชนเห็นด้วย อยู่พอสมควร เพราะได้ให้การส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การส่งเสริมการแข่งขันกีฬาเพื่อต่อต้านยาเสพติดทุกปี การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และสวัสดิการชุมชน เพียงพอ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งส่งเสริม สนับสนุน การรักษาความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาบำรุงรักษาศิลปะโบราณสถาน จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมเหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนกิจการสาธารณสุขและหาวิธีป้องกันโรคติดต่อและโรคร้ายแรงต่างๆ ในชุมชนอยู่เสมอ และให้การส่งเสริม สนับสนุนจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคร้ายแรง คนยากจน คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสแต่อาจยังไม่เพียงพอ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลางซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุณี พิมพ์จำปา (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่าด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของเก่งกล้า ปัญจนตร (2559 : สัมภาษณ์) ให้คำสัมภาษณ์ว่า “...ด้านสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้การดำเนินงาน อยู่พอสมควร เพราะให้การสนับสนุน การรักษาความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาบำรุงรักษาศิลปะโบราณสถาน จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมเหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนกิจการสาธารณสุขและหาวิธีป้องกันโรคติดต่อ

และโรคภัยแรงต่าง ๆ ในชุมชนอยู่เสมอ และให้การส่งเสริมสนับสนุนจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคภัยแรง คนยากจน คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสแต่อาจยังไม่เพียงพอ...”

7.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลพลับพลา อำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานที่ 1 พบว่าประชาชน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ **ที่เป็นเช่นนี้ก็อธิบายได้ว่า**เพศเป็นสัญลักษณ์แบ่งให้รู้ว่าเพศชาย หญิงเท่านั้น แต่เมื่อ เห็นการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาแล้ว เพศชายและหญิงต่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา สมัคคี (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทพรราช อำเภอดงหลวง จังหวัดสระแก้ว ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทพรราช อำเภอดงหลวง จังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันนอกจากนี้ยัง และสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงธรรม หัสดี (2553) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของประชาชน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของประชาชนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พบว่า ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ **ที่เป็นเช่นนี้ก็อธิบายได้ว่า**อายุเป็นสัญลักษณ์ให้รู้ว่าใครเกิดก่อนและหลังแต่เมื่อ เห็นการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา ทุกช่วงอายุ ต่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงธรรม หัสดี (2553) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของประชาชน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของประชาชนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ อุปสี (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 พบว่า ประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าระดับการศึกษาเป็นสัญลักษณ์ให้รู้ถึงการศึกษาระดับสูงและต่ำแต่เมื่อ** เห็นการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา ทุกระดับการศึกษาต่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกันซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงธรรม หัสดี (2553) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของประชาชน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของประชาชน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ อุปสี (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 พบว่า ประชาชน ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งน้อย โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าอาชีพเป็นสัญลักษณ์ให้รู้ว่าใครประกอบอาชีพใดๆบ้างแต่เมื่อ** เห็นการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา ประชาชนทุกอาชีพ ต่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ อุปสี (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีการประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนฉาย ผลเรือง (2553) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม อำเภอทรายทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีการประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม อำเภอทรายทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรปรับปรุงแก้ไข และยกระดับการพัฒนาโดยเร่งพัฒนาในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาในทุกด้านและเพื่อให้ประชาชนมีความคิดเห็นให้อยู่ในระดับมากและอยู่ระดับมากที่สุดต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านสังคม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ควรวิจัยสภาพปัญหา การดำเนินงานด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

7.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานในชุมชน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกด้าน ดังนั้น ควรวิจัย การพัฒนาการดำเนินขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

7.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ควรพัฒนาการส่งเสริมอาชีพต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานในชุมชนให้มากยิ่งขึ้นเป็นข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่มากที่สุด ดังนั้น ควรวิจัยการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

8. บรรณานุกรม

กนกวรรณ เอี่ยมชัย. (2551). เอกสารประกอบคำสอนรายวิชา การวิจัยธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

กรมการปกครอง, กองราชการส่วนตำบล. (2548). กฎหมายระเบียบและข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดนกรมการปกครอง.

เก่งกล้า ปัญจะเนตร. (7 ตุลาคม 2559, สัมภาษณ์). ผู้ใหญ่บ้านหงษ์ทอง หมู่ 4 ตำบลพลับพลา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ.

จารุณี พิมพ์จำปา. (2553). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตู่ทุ่ง อำเภอมือง จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ดวงตา อ่อนเวียง. (2553). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะแซว อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เดือนฉาย ผลเรือง. (2553). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- นิตยา สมัคคี. (2553). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
เทพราช อำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นิภา เมธาวีชัย. (2543). **วิทยาการวิจัย.** กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญมี กาฬพันธ์. (8 ตุลาคม 2559, สัมภาษณ์). **ก้านัน ตำบลพลับพลา อำเภอยะลา-ขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด.**
- พระชน ธมมนโท (โสง). (2553). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- พิชิต แสงปราช. (7 ตุลาคม 2559, สัมภาษณ์). **ผู้ใหญ่บ้านพลับพลา หมู่ 1 ตำบลพลับพลา อำเภอ
เชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด.**
- ไพวรรณ อุปสี. (2553). **ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน
ตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รณิดา สมิตานนท์. (2549). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารการพัฒนาด้านการให้บริการ
แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.**
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และอังคนา สายยศ. (2540). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศุภร์ มะลาถย์. (7 ตุลาคม 2559, สัมภาษณ์). **ผู้ใหญ่บ้านโพธิ์ศรี หมู่ 3 ตำบลพลับพลา อำเภอยะลา-ขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด.**
- สงศรี ชมพวงศรี. (2547). **การวิจัย.** นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สมัย ทารภูมิ. (7 ตุลาคม 2559, สัมภาษณ์). **ผู้ใหญ่บ้านจิว หมู่ 2 ตำบลพลับพลา อำเภอยะลา-ขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด.**
- แสงธรรม หัสดี. (2553). **การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอเมือง จังหวัด
หนองคาย ตามความคิดเห็นของประชาชน.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา. (2558). **บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตำบลพลับพลา อำเภอ
เชียงขวัญ. ร้อยเอ็ด : องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา.**

**ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ของ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา**

**The Knowledge and the comprehension of Pattern and Content About
the Politics and the Democratic Administration of Thailand by the 1st Year
Students in the Normal Program and Special Program of the Faculty of
Political Science, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus**

วินิจ ผาเจริญ¹

Winit Pharcharuen¹

มหาวิทยาลัยแม่โจ้¹

Maejo University¹

E-mail : winit.phacharuen@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีการศึกษาปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 150 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไค-สแควร์

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยในระดับดี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเพศหญิง นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน อายุ 18-25 ปี จำนวน 124 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 82.7 มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่า นักศึกษาภาคปกติและพิเศษต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจใน

รูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ภาคปกติมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าภาคพิเศษ

คำสำคัญ : ความรู้ความเข้าใจ; การเมืองการปกครอง; ระบบประชาธิปไตย

ABSTRACT

The objective of this study is to evaluate and compare the level of the cognitive orientation in the pattern and content of the politics and the democratic administration of Thailand by the 1st year students in the normal program and special program of the faculty of political science, Mahamakut Buddhist University, Lanna campus. The representative sample employed in this study is the group of 150 first year students of the faculty of political science both in the normal program and special program which were selected by the process of stratified random sampling. The appliance used in this study is the questionnaire and the analysis of the information by the evaluation of the percentage, the average, the standard deviation and Chi-Square.

From the research result found that the students of the faculty of political science have possessed the high level of the cognitive orientation in pattern and content of the politics and the democratic administration of Thailand. Besides, from the test result of the hypothesis found that different genders of the students who study in the faculty of political science possess distinct levels of the cognitive orientation in both the pattern and the content of the politics and the democratic administration of Thailand. Statistically, male students are 0.05 percent superior to female students in perceiving the political and the democratic administration of Thailand. Furthermore, male students in different ages also own different level of the cognitive orientation in which 124 male students at the age f 18 to 25 years old or 82.7 percent have possessed higher degree of the cognizance. Likewise, students from normal program and special program also own dissimilar level of the cognitive orientation; the test result found that the students in the normal program are .05 percent better than the students in the special program.

Keywords : Cognitive Orientation; Politics & Government; Democratic system

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นับเวลาเกือบ 70 ปีที่ผ่านมาแล้วแต่การดำเนินการปกครองในระบอบนี้ก็ยังถูกมองว่าเป็นไปอย่างล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอดมีการปฏิวัติรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง รัฐธรรมนูญยกเลิกและเปลี่ยนแปลงแก้ไขบ่อย เช่น มีการยึดอำนาจทางการเมืองถึง 13 ครั้งมีการก่อความรุนแรงทางการเมืองถึงขั้นจลาจล 3 ครั้ง อย่างไรก็ตามประชาธิปไตยของเราก็ยังนับว่าไม่พัฒนาเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ ไม่รู้ถึงสิทธิหน้าที่ และมีความสำนึกทางการเมือง ตลอดจนไม่ค่อยมีความสนใจ ความตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะประชาชนยังขาดความสำนึกทางการเมือง ยังยึดติดอยู่กับวัฒนธรรมการเมืองแบบเก่าที่เน้นอำนาจของบุคคล อำนาจนิยม ศักดินา ชนชั้น ความล้มเหลว ความด้อยพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยจึงปรากฏอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน มีการยึดอำนาจการบริหารบ้านเมืองด้วยวิธีการปฏิวัติ การรัฐประหารและการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 107) เพราะเนื่องมาจากปัญหาหลายประการ อาทิเช่น ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย ระบบการเมืองไม่มีความสุจริตและขาดความชอบธรรม และรัฐบาลขาดเสถียรภาพ และประสิทธิภาพ

สิ่งที่สำคัญการพัฒนาประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้าขึ้น คือ การให้การศึกษา และการจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนให้มีความรู้และเข้าใจเนื้อหาสาระที่เป็นแก่นแท้ของประชาธิปไตยและสามารถนำไปใช้จนเป็นวิถีชีวิตจึงจะประสบผลสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับประชาชนได้ควรตระหนักและเข้าใจถึงแก่นแท้ของคำว่า “ประชาธิปไตย” ควรที่จะมีการปลูกฝังและส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับประชาชนเหล่านั้นตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาจะต้องมีบทบาทในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยที่ดีให้กับเยาวชนเหล่านั้น เพราะในทางปฏิบัติสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สามารถส่งเสริมพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อเกี่ยวกับปรัชญา หลักการและรูปแบบของระบอบประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้องชัดเจน ตลอดจนเป็นการปลูกฝังนิสัยที่สอดคล้องกับระบบการปกครองของประเทศได้เป็นอย่างดี การศึกษาจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ขณะเดียวกันสถาบันการศึกษายังเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติวิถีประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมทางการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อหล่อหลอมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความเชื่อมั่นและยึดถือปฏิบัติเป็นแบบแผนจนกลายเป็นผู้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมั่นคง (ชัยอนันต์ สมทวณิช, 2523 : 15 และธิดารัตน์ บุญนุช, 2543 : 3)

แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือการให้การศึกษาทั้งในด้านความรู้และการปฏิบัติตน เพราะการศึกษามีบทบาทสำคัญใน

การปลูกฝังทัศนคติ สร้างค่านิยมก่อให้เกิดความรู้ ความคิดเห็น ความเชื่อต่างๆ แก่ผู้เรียน ในการจัดการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับการปกครองของประเทศ เมื่อประเทศมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็จำเป็นที่จะต้องสอนประชาธิปไตยเพื่อให้ความรู้พื้นฐานด้านนี้

ฉะนั้นในระบบโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย จะต้องถือว่าเป็นภารกิจเบื้องต้นในการบริหารหลักสูตรและการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน มีระบบการวัดผลและการประเมินผลที่ครอบคลุม ทั้งการวัดความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง วัดด้านคุณลักษณะและค่านิยมประชาธิปไตย โรงเรียนมหาวิทยาลัย และครู อาจารย์ผู้ทำการสอนทุกคนจะต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ และปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตที่สามารถเป็นตัวอย่างให้นักเรียน นักศึกษาฝึกฝนเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัวยุ ชุมชน สังคม สถานศึกษาจึงถือว่าเป็นสถาบันสำคัญและมีบทบาทมากที่สุด ที่จะทำหน้าที่ปลูกฝังเจตคติคุณลักษณะประชาธิปไตยที่ดีให้กับนักเรียนนักศึกษา ซึ่งจะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศในวันข้างหน้า ดังที่ (Smith, Stanlcy and Mark, 1969 : 347) ได้กล่าวถึง “บทบาทของสถานศึกษาในสังคมประชาธิปไตยว่า สถาบันศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้นักเรียน นักศึกษามีส่วนร่วมในการปกครอง ถ้าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความลึกซึ้งและไม่เห็นคุณค่าของประชาธิปไตยและการทำงานร่วมกับคนอื่นแล้ว รากฐานการปกครองก็จะล้มเหลว” การปลูกฝังและพัฒนาประชาธิปไตยในสถานศึกษา จำเป็นจะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุม เพื่อให้นักเรียน นักศึกษามีพฤติกรรมประชาธิปไตยทั้งด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ด้านระบบประชาธิปไตยเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ได้เปิดหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อจะมุ่งเน้นการเรียนรู้อารมณ์ความรู้สึกทางพระพุทธศาสนาและการเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญทางด้านการบริหารการปกครองของประเทศต่อไป มีความสามารถและมีมาตรฐานในการบริหารงานภาครัฐและเอกชนและการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการเมืองการปกครอง เพื่อได้ศึกษาเนื้อหาความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย โดยหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554) จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 145 หน่วยกิต ได้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยโดยตรง ในรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย, รัฐศาสตร์เบื้องต้น, ระบบรัฐสภาไทย, พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของการเมืองการปกครองไทย, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และการเลือกตั้ง, กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง, การเมืองและการปกครองท้องถิ่น, สัมมนาศาสนากับการเมือง, พลวัตการเมืองการ

ปกครองของไทย, ทฤษฎีการเมืองว่าด้วยเสรีประชาธิปไตย, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, ปัญหาทางการเมืองของไทย เป็นต้น

รายวิชาหลักที่กล่าวมานั้นถือได้ว่าเป็นรายวิชาที่สำคัญในการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคตและจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษารัฐศาสตร์ การปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ที่จะให้ผู้เรียนนั้นมีความรู้เข้าใจ และเชื่อมโยงในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติในขอบเขตสิทธิ เสรีภาพของพลเมืองที่จะพัฒนาประเทศชาติในอนาคตต่อไป

การให้การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีบทบาทเกิดความรู้ความเข้าใจ และแสดงความคิดเห็นโต้แย้งมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาต่อไปว่า นักเรียนเป็นเยาวชนของชาติ และจะเป็นประชาชนผู้รับผิดชอบในกิจการสำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต การที่สถาบันอุดมศึกษามีการส่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ต่อระบอบการเมืองการปกครองเป็นการปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย เพื่อประโยชน์ในการปกครองและพัฒนาประเทศ เป็นการส่งเสริมความเข้าใจในระดับหนึ่ง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ในสาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ

3.2 ทำให้ทราบถึงความแตกต่างนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของ การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ

3.3 เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนเกี่ยวกับ รูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยให้ดียิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใน การวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีการศึกษาปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวนทั้งหมด 150 รูป/คน ในการศึกษาครั้งนี้ ต้องการให้เกิดความน่าเชื่อถือมากที่สุด จึงใช้จำนวนประชากรทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง การวิจัย กำหนดเนื้อหาตามบทเรียนในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ ไทยที่ได้ผ่านรายวิชาการมา โดยจำแนกดังต่อไปนี้ 1) ระบอบประชาธิปไตย 2) รัฐสภา 3) พรรคการเมือง 4) การเลือกตั้ง 5) สิทธิ เสรีภาพของปวงชน 6) การปกครองส่วนท้องถิ่น 7) รัฐธรรมนูญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ เกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ภาค ปกติ/พิเศษ และอายุ ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย จำนวน 46 ข้อโดยเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบ ก,ข,ค,ง, เพื่อให้ผู้ตอบ แบบสอบถามตอบตามความรู้ ความเข้าใจของตนเอง และครอบคลุมเนื้อหาของความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และคำถามจะมีลักษณะคำตอบมีถูกและผิด หากตอบถูกจะได้ คะแนนข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดค่าคะแนนเท่ากับ 0 และผลคะแนนรวมของคำถามในส่วนนี้จะ เป็นตัวชี้วัดระดับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มประชากรเป้าหมาย เป็นค่าตัวแปรตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 29 ข้อ โดยเป็นคำถามที่ “ใช่” และ “ไม่ใช่” หรือ “ไม่ทราบ” เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบความรู้และความ เข้าใจของตนเอง ครอบคลุมเนื้อหาของความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย คำถามจะมีลักษณะทั้งจริง และเท็จปนกัน หากตอบถูกจะได้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดค่าคะแนนเท่ากับ 0 และผลคะแนนรวมของคำถามในส่วนนี้จะเป็นตัวชี้วัดระดับความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การอ่านค่าหรือผลของการประมวลดังนี้ (Cronbach, 1990 : 202-204 อ้างอิงใน ดุสิต สุจิราพันธ์, 2540 : 93)

ค่าที่ได้ตั้งแต่ 0-50% หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไทยใน ระดับต่ำ
ค่าที่ได้ตั้งแต่ 50-65% หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไทยในระดับปานกลาง
ค่าที่ได้ตั้งแต่ 65% ขึ้นไป หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไทยใน ระดับสูง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1)สถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ ร้อยละ เพื่อบรรยายลักษณะของตัวแปรและสภาพภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง 2)เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง เพศ ภาค ปกติ-พิเศษ อายุ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) หาค่าสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 123 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 82.0 ส่วนเพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ส่วนภาคการศึกษา ภาคปกติจำนวน 97 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 ส่วนพิเศษ จำนวน 53 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ในด้านอายุ 18-25 ปี จำนวน 124 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 82.7 ส่วนอายุ 26-33 ปี จำนวน 24 รูป/คน คิดร้อยละ 16.0 ส่วนอายุ 34-41 ปี ไม่มี และอายุ 42 ปีขึ้นไป จำนวน 2 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

5.2 ผลการทดสอบระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย มีอยู่ 4 ระดับ คือมีระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยอยู่ในระดับดี มีจำนวน 84 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมา มีระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการ

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ มีจำนวน 29 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 มีระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 22 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 มีระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยอยู่ในระดับดีมาก มีจำนวน 15 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

5.3 ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ภาคปกติ/พิเศษมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย เฉลี่ยในแต่ละข้อส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ คือ มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 0.5 ขึ้นไป ยกเว้นคำถามในข้อที่ 10 เกี่ยวกับบุคคลใดเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้าน คือ ประธานสภาผู้แทนราษฎรรองลงมา ข้อ 28 ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานและตุลาการรวม 9 คน ข้อ 26 รัฐธรรมนูญทุกฉบับมาจากคณะปฏิวัติ และคณะประหารข้อ 11 พรรคการเมืองคือกลุ่มที่แสวงหาผลประโยชน์ข้อ 22 การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ให้อิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารอย่างเต็มที่ซึ่งจัดอยู่ในระดับความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ

5.4 ผลการเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีการศึกษาปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ภาคปกติ/พิเศษที่มีเพศ อายุ ภาคปกติและพิเศษแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามให้กับนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีการศึกษาปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย โดยมีข้อสมมุติฐานที่มีเพศ อายุ ภาคปกติและพิเศษมีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นพบที่น่าสนใจอันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและเพื่อให้ให้นักศึกษาได้เข้าใจเนื้อหาสาระอันสำคัญเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยได้หลายประการด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายผลโดยแยกเป็นประเด็นดังตามสมมุติฐานต่อไปนี้

สมมุติฐานย่อยที่ 1 นักศึกษาสาขารัฐศาสตร์การปกครองชั้นปีการศึกษาปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษต่างกันที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 พบว่า เพศชายมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยสูงกว่าเพศหญิง ผลการศึกษาในส่วนนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของสายสุณี ศักรางกูร (2542 : 84) มีความรู้ความเข้าใจรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาวิจัย พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเพศชาย และงานวิจัยของวิชัย บุญอุดมพร (2538) มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนผู้มีอายุระหว่าง 18-19 ปี ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่, ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่ทำการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับดีพอสมควร เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า เพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศชาย และงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย วิเชียร (2556 : 47) เรื่องความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลท่าขนอน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลเกี่ยวกับเพศ พบว่า เพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำและระดับกลางมากที่สุด ส่วนเพศชายมีความรู้ความเข้าใจในระดับสูงมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาชายมีความตื่นตัวในการรับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าชาวบ้านหญิง อนึ่งมีการค้นคว้าที่นครนิวยอร์ก ในสหรัฐอเมริกาปรากฏว่าทั้งเด็กหญิงและเด็กชายมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข้อแนะนำหรือความรู้ทางการเมืองจากบิดามากกว่ามารดา อีกทั้งเป็นความรู้ทั่วไปของเด็กแต่ดั้งเดิมว่าผู้ชายเรื่องการเมืองมากกว่าผู้หญิง จึงมักหาความรู้จากพ่อมากกว่าแม่ปกติคิดว่าพ่อรู้เรื่องการเมืองการปกครองมากกว่าเรื่องในบ้านหรือในครอบครัว นอกจากนี้ปรากฏในแทบทุกสังคมที่ว่าเด็กหญิงกับเด็กชายมีนิสัยแตกต่างกัน เช่นเด็กหญิงชอบเล่นตุ๊กตา เล่นทำครัว เล่นทำขนมครก แต่เด็กผู้ชายมีแนวโน้มที่แสดงออกถึงนิสัยที่ชอบในเชิงการเมืองหรือใกล้เคียงกับการเมือง เช่น การเล่นเกมจับขโมย เป็นต้น (จิรัช โขวิทวัส และคณะ, 2535 : 16)

สมมุติฐานย่อยที่ 2 นักศึกษาสาขารัฐศาสตร์การปกครองชั้นปีการศึกษาปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษต่างกันที่มีอายุต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าด้านอายุ 18-25 ปี จำนวน 124 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 82.7 สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะว่านักศึกษาส่วนมากจบมัธยมศึกษาช่วงอายุ 18 ปี ที่เข้ามาศึกษาอุดมศึกษาและย่อมมีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุทุมพร วิชาทอง (2541 : 78) เรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนใน

อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า นักเรียนที่ลักษณะเชิงเพศ มีความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ชัย วิเชียร (2551 : 48) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลท่าขนอน อำเภอศรีราชา จันทบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านอายุช่วง 25-34 ปี เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำและระดับกลางมากที่สุด ส่วนผู้ที่มีอายุ 35 ปี ขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในระดับสูงมากที่สุด

สมมุติฐานย่อยที่ 3 นักศึกษาศาขารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษที่มีภาคปกติและพิเศษต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ชั้นปีการศึกษาปีที่ 1 ภาคปกติและพิเศษ มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยอยู่ในระดับดี สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะนักศึกษาภาคปกติเข้ามาศึกษาได้อย่างเต็มที่และมีเวลาหาข้อมูลค้นคว้าเอกสารเต็มที่และส่วนภาคพิเศษมาศึกษาช่วงเสาร์-อาทิตย์เป็นช่วงวัยทำงานและไม่ค่อยมีเวลาค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติมจากหลังศึกษาจึงส่งผลทำให้มีความแตกต่างระหว่างภาคปกติและพิเศษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวิธ นุรักษ์ (2545 : 76) นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาในชั้นปีที่ 4 จะมีทัศนคติทางการเมืองไปในทางประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาในชั้นปีที่ 1 ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งอาจมาจากกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 นั้นถือได้ว่ายังไม่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองหรือผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองน้อยมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครอง ภาคปกติและพิเศษ มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด เรื่องระบอบประชาธิปไตย รัฐสภา พรรคการเมือง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของปวงชน การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญ ซึ่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเพื่อให้นักศึกษามีจิตสำนึกที่เป็นพลเมืองที่ดี และเป็นดีต่อประเทศชาติในอนาคต

7.1.2 ควรเพิ่มเติมเนื้อหาสาระสำคัญๆ และเน้นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของไทยตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติแม้แต่ในระดับระหว่างประเทศ เพื่อที่จะให้นักศึกษาได้มีความหลากหลายด้านความรู้จากการเมืองจากองค์กรที่เล็กจนถึงระดับต่างประเทศ

7.1.3 ควรสอดแทรกเหตุการณ์และข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ที่มีเนื้อหาสาระที่สำคัญที่เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย รัฐสภา พรรคการเมือง การเลือกตั้ง สิทธิ เสรีภาพของปวงชน การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญให้ทันต่อเหตุการณ์และเข้าใจทางการเมืองในปัจจุบันได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของไทย ของแต่ละมหาวิทยาลัย เช่น เปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชน ว่าการศึกษาและการส่งเสริมเป็นไปแนวทางเดียวกันหรือแตกต่างกันอย่างไรซึ่งข้อมูลที่ได้ก็จะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป

7.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย เช่น รัฐสภา พรรคการเมือง การเลือกตั้ง สิทธิ เสรีภาพของปวงชน การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญ เป็นต้น

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. เอกสารชุดแนวทาง ปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- จิโรโชค วีระสัยและคณะ. (2535). **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยอนันต์ สมทวนิช. (2523). **อุดมการณ์ทางการเมือง**. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์.
- ธิดารัตน์ บุญนุช. (2543). **การพัฒนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา**. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย
- วิชัย บุญอุดมพร. (2538). **ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ ประชาชนผู้มีอายุระหว่าง 18-19 ปี ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ชัย วิเชียร. (2551). **ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลใน เขตเทศบาลตำบลท่าขนอน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครอง ท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สายสุณี ศักรางกูร. (2542). **ความรู้ความเข้าใจรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุทุมพร วิลาทอง. (2541). **ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Cronbach.L.J. (1990). **Essentials of psychological testing.** 5thed. New York : Harper Collins.

Edward W. Smith, Stanley W. Krouse and Mark M. Atkinson. (1969). **The Educator Encyclopedia.** New Jersey : Prentice Hall.

ลักษณะความโกรธความโกรธในพระไตรปิฎก

The Identity of anger in the Tipitaka

พระครูปราโมทย์สีลคุณ¹

Phrakhrupramotseelakul¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

E-mail : Pramotseelakul@gmail.com

บทคัดย่อ

ความโกรธ มีความหมาย มาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า โกรธ แปลว่า ความกำเริบ ความขุ่นเคือง ในจิตใจ มีศัพท์ที่ใช้เหมือนกับความโกรธ คือ โทสะ คือความรู้สำนึกคิดประทุษร้าย ความโกรธ มีความดุร้ายและเป็นลักษณะเหมือนกันกับอสรพิษที่ถูกตี มีความพลุ่งพล่านเป็นรสเปรียบเหมือนกันกับยาพิษที่ใส่ลงไปในแม่น้ำ เปรียบเหมือนกันกับไฟป่าที่กำลังเผาป่าให้ไหม้ เหตุที่ทำให้เกิดความโกรธนั้นมี 5 ประการ คือ 1) มีโทสะเป็นอหยาศัยมาแต่กำเนิด 2) มีความคิดไม่ละเอียด ไม่ลึกซึ้งเป็นปกติ 3) มีการศึกษามีการสดับรับฟังน้อย เมื่อมีอารมณ์อะไรเกิดขึ้นมา 4) ได้ประสบกับอารมณ์ที่ไม่ดีอยู่ในเรื่อยๆ คือ อนิฏฐารมณ์ และ 5) อารมณ์ที่ไม่น่าใคร่ น่าพอใจ ไม่น่าชอบใจ เช่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ ได้ประสบกับอาฆาตวัตถุ 10 ประการ

คำสำคัญ : ลักษณะของความโกรธ; พระไตรปิฎก

ABSTRACT

Anger is derived from the Pali language meaning "Koda" means aggravation and resentment in the mind. There is a terminology similar to anger: anger, knowledge, consciousness, violence. Anger is ferocity and is the same as the hit beast with the same taste and liquidity as the poison put into the river is equivalent to a forest fire that is burning a forest. The causes of anger have 5 points namely, 1) anger is innocent, 2) there is no detailed thought, not as profound as normal, 3) having education, having little hearing when something has happened, 4) experiencing bad emotions in regular, namely

a bad mood is often (Anittharamana), 5) emotions that are not desirable, pleasant, unpleasant, such as images, sounds, tastes, touches, and cognoscible objects (Dhammaramana) have experienced 10 objections.

Keywords : Identity of anger; Tripitaka

1. บทนำ

สังคมไทยตั้งแต่สถาบันที่เล็กที่สุดคือครอบครัว ตลอดไปจนถึงชุมชนตำบลหมู่บ้านและประเทศชาติบ้านเมือง ที่เดือดร้อนวุ่นวายทุกคนไม่ไม่รุ่มเย็นเป็นสุขเท่าที่ควรนั้นเพราะสาเหตุคือกิเลสอาสวะอันร้อนรุ่มสมุเพาหมักต้องอยู่ในดวงจิตสันดาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือโลภะ ความโลภอยากได้ไม่รู้จัก อิมไม่รู้จักเต็มไม่รู้จักพอ โทสะ ความโกรธหงุดหงิดขัดเคืองดูร้ายร้อนรุ่มสมุเพา และโมหะ ความหลงมืดบอดไม่รู้เหตุผลไม่รู้ควรไม่ควรมีรูปบาปบุญคุณโทษประโยชน์มิใช่ประโยชน์

สำหรับความโกรธเป็นกิเลสสายตระกูลโทสะ เป็นเครื่องปกคลุมสลายจิตใจทำให้เล่าร้อนเป็นอัสวเครื่องหมักต้องอยู่ในดวงจิตติดเป็นสันดาน เป็นกิเลสสายสกุลโทสะเครื่องประทุษสลายบันทอนสมรรถนะของจิตให้อ่อนพลัง อธิบายว่าสัตว์ทั้งหลายย่อมถูกประทุษสลายด้วยกิเลสนั้น เพราะเหตุนี้กิเลสนั้นจึงชื่อว่าโทสะ โทสะนั้นมีความดูร้ายเป็นลักษณะ ดุจสรรพพิษที่ถูกตี มีความพลุ่งพล่านเป็นรส หลุดยาพิษที่ตกลงไป (แผ่ซ่าน) หรือมีอันแผดเผาซึ่งที่อาศัยของตนเป็นรส ดุจไฟป่า มีความประทุษสลายเป็นเครื่องปรากฏ ดุจข้าศึกพุดได้ช่องได้โอกาส มีอากาศวัตถุเป็นปัทมฐาน เพิ่งเห็นว่าเปรียบปานดั่งน้ำมูตรเนาซึ่งละคนด้วยยาพิษ หรือเปรียบประดุจดั่งว่าอัคคีภัยไฟไหม้ฟาง เกิดเร็วและดับเร็วไม่เหมือนโลหะและโมหะกิเลสสองอย่างนี้ถึงจะมีฤทธิ์มีอำนาจแต่ก็ไม่สามารถทำให้จิตใจของเราเล่าร้อนเท่าใดนัก ไม่สามารถทำให้คนทะเลาะวิวาทบาดหมางทุมเถียงผิดใจกัน ถึงทะเลาะวิวาทบาดหมางแม้แต่ในวงศาคณาญาติ กิเลสคือความโกรธซึ่งเป็นสายตระกูลโทสะนี้ หากว่าเกิดขึ้นในกลุ่มใด คณะใด บ้านใด วัดใด ตำบลใด อำเภอใด จังหวัดใด ประเทศใด หรือระหว่างประเทศต่อประเทศ ก็จะเกิดการทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน เกิดสงครามประทุษประหารกันทันที

ดังนั้น ในบทความนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษา ในประเด็นเรื่องความหมายของความโกรธในพระไตรปิฎก และลักษณะของความโกรธและเหตุทำให้เกิดความโกรธในพระไตรปิฎก กล่าวโดยสรุปบุคคลผู้มักโกรธ พระพุทธองค์ทรงเปรียบบุคคลที่โกรธประจำเหมือนกับบรอยขีดบนแผ่นดินเพราะความโกรธของเขาหมักหมมอยู่นานย้อมไม่ละเลือนได้ง่าย แต่ความโกรธของบางคนเปรียบเหมือนลอยขีดที่แผ่นดินเพราะความโกรธนั้นไม่ได้หมักหมมอยู่นาน เหมือนกับบรอยขีดที่แผ่นดินยอมลบเลือนแล้ว

2. ลักษณะของความโกรธในพระไตรปิฎก

ความโกรธ มาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า โกรธ แปลว่า ความกำเริบ ความขุ่นเคือง ในจิตใจ(ส.ส. (ไทย) 15/271/395) มีศัพท์ที่ใช้เหมือนกับความโกรธ คือ โทสะ คือความรู้สำนึกคิดประทุษร้าย มันจะเริ่มต้นมาจาก อคติความไม่พอใจ ถ้าจะระงับไว้ได้ก็จบแค่นั้น ถ้าจะระงับไม่ได้ก็จะไปถึงปฏิกะ ความหงุดหงิดรำคาญ ถ้าระงับไว้ได้แค่ปฏิกะก็หายไป ถ้าจะระงับไม่ได้ก็จะกลายเป็นโกรธะ ความขุ่น เหมือนน้ำที่เราต้มบนเตาไฟ ก็เริ่มขุ่น เริ่มหมุ่นเริ่มจะร้อนถ้าจะระงับไว้ได้ก็ดีไประงับไม่ได้จะตามมาเป็นโทสะ ความพลุ่งพล่านระงับไม่อยู่ก็พลุ่งพล่านออกมาทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง (Taylor and Wilson, Exploring Your Anger: Friend or Foe? 1997 : 45) ร้อนใจ ร้อนรนถูกเผาให้ร้อนด้วยโทสะ อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในอาทิตตปริยายสูตรที่ว่าร้อนอยู่ด้วยไฟคือราคะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง ในที่นี้ก็ร้อนอยู่ด้วยโทสะ แล้วพลุ่งพล่านออกมา ทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง ความโกรธเป็นอารมณ์ธรรมชาติของมนุษย์ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ความโกรธคืออารมณ์ที่รุนแรงหรือความรู้สึกลึกที่ไม่พอใจมันมักจะแฝงความเป็นปรปักษ์ และความตึงเครียดที่เกิดจากสัมผัสของการบาดเจ็บหรือถูกกระทำทำให้การสบประมาท

การศึกษาความโกรธในพระพุทธศาสนา ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและมีผู้เชี่ยวชาญในทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายของความโกรธเอาไว้ดังต่อไปนี้ คำว่าความโกรธหมายถึง ความปองร้าย ความมุ่งร้ายความขัดเคือง ความขุ่นเคือง ความพยาบาทแห่งจิตความประทุษร้ายในใจความชิง กิริยาที่ชิงความเป็นผู้ชิง ความพยาบาท กิริยาที่พยาบาท ความเป็นผู้พยาบาท ความพิโรธความพิโรธตอบ ความเป็นผู้ดูร้ายความเพราะวาจาชั่วไม่ข่มขืนแห่งจิตพระพุทธองค์ได้ตัดถึงลักษณะของความโกรธว่า มีรากเป็นพิษมียอดหวานที่ว่ามีลาบเป็นพิษหมายความว่า ในเบื้องต้นความโกรธจะแสดงพิษสงต่อจิตใจทำให้หงุดหงิด เร้าร้อน เตือดดาลจึงต้องรีบระบายความหงุดหงิดเร้าร้อน เตือดดาลออกไปโดยเร็ว ด้วยการดำ่ว่าทุบตีหรือทำร้ายบุคคลหรือสิ่งของที่เป็นต้นเหตุให้โกรธ

ความโกรธคือโทสะ ในวงการนักเรียนธรรม แปลว่า ความคิดประทุษร้าย ได้แก่การคิดทำลายคนอื่น เช่น คิดจะฆ่าให้เจ็บ คิดจะตีให้หัวแตก คิดจะเผาบ้านเขา คิดจะใส่ร้ายป้ายสีให้เสียคน ความคิดอย่างนี้เรียกว่าโทสะ หากจะถามต่อไปว่า โทสะ ให้โทษอย่างไร ก็พบว่า โทสะจะเป็นเหตุให้ก่อเวรภัยต่างๆ อันจะทำตัวให้เดือดร้อน ในความเข้าใจของคนทั่วไป ถือว่าอาการของจิตเดือดดาลนั้น จะเรียกว่าโกรธก็ได้ ว่าโทสะก็ได้ ว่าโมโหก็ได้ ถ้ามีอาการเช่นนี้ เวลาเล่าให้คนอื่นฟัง บางคนก็ว่า “แหม ข้า โกรธจนตัวสั่น” “แหม มันยั่วโทสะนัก” “แหมมันเดือดโมโหขึ้นมาทันทีเชียว” บางทีก็ว่า “ทำไมถึงเป็นคนโมโหโทโสอย่างนี้”

โทสะ ความคิดประทุษร้ายเป็นอกุศลมูล คือรากเหง้าของความชั่วทั้งปวงสภาวะที่ชื่อว่าโทสะ เพราะอรรถว่า เป็นเหตุให้คนประทุษร้าย หรือประทุษร้ายเอง หรือว่าธรรมชาติมันจัดว่าเป็นเครื่องประทุษร้ายเท่านั้น

โทษะมีความดุร้ายเป็นลักษณะ เหมือนอสรพิษถูกตีแล้วไม่ตาย มีความกระสับกระส่าย (แห่งกายและจิต) เป็นหน้าที่ เหมือนคนถูกวางยาพิษ มีการประทุษร้ายเป็นผล เหมือนศัตรูได้โอกาสล้างแค้น มีอาฆาต วัตถุ 10 เป็นเหตุใกล้ให้เกิด (วัตถุที่ทำให้เกิดโทษะ เช่น เห็นว่าเขาเคยทำให้เราเจ็บ เห็นว่าเขากำลังทำให้เราเจ็บ หรือเห็นว่าเขาจะทำให้เราเจ็บ หรือเห็นว่าเขาเคยทำให้เราที่เรารักเจ็บ เป็นต้น)

นอกจากนี้โทษะเมื่อเป็นรากเหง้าเรียกว่า “โทษะมูล” เมื่อถึงฐานะนิรวันเรียกว่า “พยาบาทนิรวัน” เมื่อถึงฐานะเป็นกรรมบถ เรียกว่า “พยาบาท” (ปัญญา ใบบางยาง และคณะ, 2548 : 26)

2.1 ความโกรธที่ปรากฏในพระวินัย

ในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ สังฆาทิเสสกัณฑ์ กล่าวว่า “ผู้ใด มีความขัดเคือง มีโทษะโดยมุ่งหมายว่า ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้นั้นพ้นจากพรหมจรรย์นี้ได้ถ้าผู้มีความขัดเคือง มีโทษะผู้นั้นแล้วใส่ความผู้อื่น แล้วก็ต้องโทษอย่างหนักพุทธองค์ตรัสว่าอันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก์ก็ตามไม่โจทก์ก็ตาม อธิกรณ์นั้นเป็นเรื่องถ้าไม่มีมูลไม่มีหลักฐาน และผู้นั้นยอมรับผิดโทษก็จะน้อยลง” (วิ.มหา. (ไทย) 1/385/419)

พระพุทธองค์กล่าวว่า “จึงสอนให้ทำลายราคะโทษะโมหะตลอดถึงทำลายบาปอกุศลธรรมต่างๆ”(วิ.มหา. (ไทย) 1/6/4) พระพุทธองค์จึงเกียจกายทุจริตวิจจริตมโนทุจริตและบาปอกุศลธรรม” (วิ.มหา. (ไทย) 1/7/4) ถ้าเขากล่าวหาเรานั้นมีมูลอยู่เพราะเราแสดงธรรมเพื่อกำจัดราคะโทษะโมหะและบาปอกุศลธรรม” (วิ.มหา. (ไทย) 1/8/4) ข้อนี้จัดเป็นกิเลสที่ควรละการละกิเลสได้แก่ การละราคะการละโทษะการละโมหะ (วิ.มหา. (ไทย) 1/199/185)

ในอนันตริยคาถาพระวินัยปิฎก ได้กล่าวว่า ไม่ควรประกาศธรรมที่เราได้บรรลุด้วยความลำบาก เพราะธรรมนี้ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ถูกราคะและโทษะครอบงำจะรู้ได้ง่ายแต่เป็นสิ่งพาทวนกระแสะละเอียดลึกซึ้งรู้เห็นได้ยากประณีต และผู้กำหนดด้วยราคะถูกกองโมหะหุ้มห่อไว้จู้จู้เห็นไม่ได้ (วิ.ม. (ไทย) 4/7/77)

ในอาทิตตปริยายสูตร ได้กล่าวไว้ว่าแม้ความร้อนเพราะราคะโทษะโมหะร้อนเพราะความเกิดความแก่ความตายความโศกความคร่ำครวญความทุกข์ โทมนัสความคับแค้นใจโทษะ (หุ) เป็นของร้อนเสียงเป็นของร้อน ฯลฯ ใจเป็นของร้อนอารมณ์เป็นของร้อนความรู้ทางใจเป็นของร้อนการกระทบทางใจเป็นของร้อนแม้ความเสวยอารมณ์ที่เป็นสุขหรือทุกข์หรือที่ไม่ใช่สุขไม่ใช่ทุกข์ที่เกิดขึ้นเพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัยก็เป็นของร้อน พระพุทธองค์กล่าวว่าร้อนเพราะราคะโทษะโมหะร้อนเพราะความเกิดความแก่ความตาย ความโศกความคร่ำครวญทุกข์โทมนัส ความคับแค้นใจ (วิ.ม. (ไทย) 4/45/63-65)

การสละราคะ โทษะโมหะจิตปราศจากราคะโทษะโมหะแต่ยังกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าเมื่อเขารู้ว่าเข้าปฐมฌานแล้วด้วยอาการ 3 อย่าง เมื่อผู้อื่นเข้าใจจึงเป็นโทษหนัก เมื่อเขาไม่เข้าใจโทษก็จะเบา และเขากล่าวต่อไปว่าจิตปราศจากราคะโทษะด้วยอาการ 3 อย่าง ด้วยอาการ 7 อย่างคือ (1) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจะกล่าวเท็จ (2) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (3) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (4) อำพราง

ความเห็น (5) อำพรางความเห็นชอบ (6) อำพรางความพอใจ (7) อำพรางความประสงค์เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องโทษอย่างหนักเมื่อเขาไม่เข้าใจต้องเบาลงตามลำดับ (วิ.มหา. (ไทย) 1/219/207) นี้แสดงว่าพระพุทธองค์ทรงไม่ทรงสรรเสริญให้คนมีความโกรธโกหกหลอกลวง

สรุป ความโกรธที่ปรากฏในพระวินัยปิฎกนั้นพระพุทธองค์จึงสอนให้ทำลายโกรธ (โทสะ) นั้นเสีย ตลอดถึงทำลายบาปอกุศลธรรมต่างๆ ทั้งทางกายทุจริตวจีทุจริตมโนทุจริตเพราะโทสะเป็นของร้อน พระพุทธองค์กล่าวว่าร้อนเพราะราคะโทสะโมหะร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตายความโศก ความคร่ำครวญทุกขโทมนัส ความคับแค้นใจ

2.2 ความโกรธที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก

พระสุตตันตปิฎกมัชฌิมนิกายมัชฌิมปัณณาสกัได้อธิบายไว้ว่า บุคคลพึงละการนิทานินทาบุคคล ที่เป็นผู้มีการนิทานและการประทุษร้ายเหล่าใดเราจะพึงปฏิบัติเพื่อละสังโยชน์เหล่านั้นเสียการประทุษร้าย แม้แต่ตนเองก็ยิ่งติดเตียงตนเองได้ด้วยการนิทานเพราะการประทุษร้ายนั้นเป็นปัจจัยผู้รู้ใคร่ครวญแล้วพึงติเตียนหลังจากตายไปแล้วจะไปสู่สุคติ การนิทาน เป็นสังโยชน์เป็นนิเวศน์เป็นอาสวะ และความเร่าร้อนแก่เราเมื่อบุคคลไม่มีการนิทานและการประทุษร้ายอาสวะและความเร่าร้อนนั้นจะไม่มี (ม.ม. (ไทย) 13/38/41)

บุคคลพึงละความโกรธได้เพราะอาศัยความไม่โกรธ (ม.ม. (ไทย) 13/39/41) ผู้ตัดการนิทานและการประทุษแห่งความโกรธเพื่อละเพื่อตัดสังโยชน์เมื่อไม่มีความโกรธอาสวะ และความเร่าร้อนเรานั้นก็ จะไม่มี

ในพระสุตตันตปิฎกสังยุตตนิกายสคาถวรรคมาฆะสูตรกล่าวถึง บุคคลฆ่าความโกรธได้จึงอยู่ เป็นสุขฆ่าความโกรธได้จึงไม่เศร้าโศก การฆ่าความโกรธ ซึ่งมีรากเป็นพิษ มียอดหวานเพราะบุคคลฆ่าความ โกรธนั้นได้แล้วจึงไม่เศร้าโศก ดังนั้น การฆ่าความโกรธซึ่งเป็นพิษเป็นภัยต่อตนเพราะบุคคลฆ่าความโกรธ ได้แล้วจึงอยู่เป็นสุข (ขุ.ชา. (ไทย) 27/1/227)

พระราชารู้ไม่ทรงพิโรธต่อผู้ที่โกรธยอมเป็นที่บูชาของชาวแวนแคว้น (ขุ.ชา. (ไทย) 27/1/227) ทั้งในหมู่บ้านในป่าในที่ลุ่มหรือในที่ดอนพอเรือจ้างของท่านอย่าโกรธเลย (ขุ.ชา. (ไทย) 27/5/228) เจ้าอย่าโกรธเพราะความโกรธไม่ดีเลยทิศที่เจ้ายังไม่ได้เห็นยังไม่ได้ยินมีอีกมากมารดาบิดาเป็น ทิศเบื้องหน้า พระอรชยะทั้งหลายกล่าวสรรเสริญอาจารย์ว่าเป็นทิศเบื้องขวา (ขุ.ชา. (ไทย) 27/8/229) พระราชาผู้เป็นใหญ่กว่าชายและหญิงถึงแม้เราจะโกรธก็จะหักห้ามความโกรธได้ดำรงตนไว้อย่างนั้นต่อ ชุมชนจะอนุเคราะห์กลางอาชญาโดยธรรม (ขุ.ชา. (ไทย) 27/32/290) หากพระองค์จะประทานพรแก่ข้าพเจ้า ถ้าหวังเฉพาะความประพฤติดของตนคืออย่ามีความโกรธอย่ามีโทสะอย่ามีความโลภและอย่ามีความเสนาหา ขอพระองค์ทรงประทานพรทั้ง 4 ประการเหล่านี้เถิด (ขุ.ชา. (ไทย) 27/14/323) ความโกรธในโทสะใน ความโลภหรือในความเสนาหาข้าพเจ้าทำแล้วขอท่านจงบอกแก่ข้าพเจ้า (ขุ.ชา. (ไทย) 27/15/323) ความ

โกรธนั้นเกิดจากความไม่อดทนถึงจะน้อยก็จะมากได้ต่อไปก็จะเพิ่มพูนยิ่งขึ้นเป็นความขัดข้องใจมีความคับแค้นใจเป็นอันมากเพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่ชอบความโกรธ (ช.ชา. (ไทย) 27/16/323)

สรุป การนิโทษ และการประทุษแห่งความโกรธเพื่อละเพื่อตัดสังโยชน์เมื่อไม่มีความโกรธอาสวะ และความร่าร้อนเหล่านั้นก็จะมีบุคคลฆ่าความโกรธได้จึงอยู่เป็นสุขฆ่าความโกรธได้จึงไม่เศร้าโศก การฆ่าความโกรธ ซึ่งมีรากเป็นพิษ มียอดหวานเพราะบุคคลฆ่าความโกรธนั้นได้แล้วจึงไม่เศร้าโศก ความโกรธซึ่งเป็นพิษเป็นภัยต่อตนการฆ่าความโกรธได้จึงอยู่เป็นสุข

2.3 ความโกรธที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก

อภิธรรมปิฎกัมมสังคณี กล่าวถึง อุกุศล 3 คือ โลภะ โทสะ และโมหะเฉพาะโทสะ มีสาระสรุปได้ ดังนี้

โทสะคือความอาฆาตเกิดขึ้นว่าผู้นี้เคยทำความเสื่อมเสียแก่เรา ผู้นี้กำลังทำความเสื่อมเสียแก่เรา พຽงนี้ จะทำความเสื่อมเสียแก่เรา ผู้นี้เคยทำความเสื่อมเสียแก่เราคนที่รักที่ชอบพอของเรา เคยทำความเจริญ ฯลฯ กำลังทำความเจริญจักทำความเจริญแก่ผู้ไม่เป็นที่รักที่ชอบของพวกเรา หรือความอาฆาตเกิดขึ้นในฐานะอันไม่สมควร จิตจึงอาฆาตความกระทบกระทั่ง ความแค้นความเคืองความขุ่นเคือง โทสะจึงคิดประทุษร้ายคิดมุ่งร้ายความขุ่นจิตความโกรธ กิริยาที่โกรธ ภาวะที่โกรธ มีลักษณะเช่นว่านี้ ความคิดปองร้ายกิริยาที่คิดปองร้ายภาวะที่คิดปองร้ายความพิโรธความแค้นความดุร้ายความเกรี้ยวกราดความไม่แช่มชื่นแห่งจิตมีลักษณะเช่นนี้จึงได้เรียกว่าโทสะ (อภิ.วิ. (ไทย) 34/1066/273)

บุคคลผู้มักโกรธ กิริยาที่โกรธ ภาวะที่โกรธ โทสะ ความประทุษร้าย ภาวะที่ประทุษร้าย พยาบาท กิริยาที่พยาบาท ภาวะที่พยาบาท พิโรธ พิโรธตอบ ดุร้าย เกรี้ยวกราด จิตไม่ยินดีอันใดลักษณะเช่นนี้เรียกว่าความโกรธ ความโกรธนี้อันบุคคลใดละไม่ได้ บุคคลนั้นเรียกว่า ผู้มักโกรธ (อภิ.วิ. (ไทย) 36/45/147) ความผูกโกรธ กิริยาที่ผูกโกรธ ภาวะที่ผูกโกรธ การไม่หยุดโกรธ การตั้งความโกรธไว้ การดำรงความโกรธไว้ การไหลไปตามความโกรธ การตามผูกพันด้วยความโกรธไว้ การทำความโกรธให้มันเข้าไว้ อันใดเห็นนี้ นี้เรียกว่าความผูกโกรธ ความผูกโกรธนี้ อันบุคคลใดละไม่ได้บุคคลนั้นเรียกว่า ผู้ผูกโกรธ (อภิ.วิ. (ไทย) 36/46/157)

บุคคลผู้เปรียบเหมือนรอยขีดบนแผ่นดิน เพราะบุคคลบางคนในโลกนี้โกรธเป็นประจำ และความโกรธของเขานั้นก็หมักหมมอยู่นานเหมือนกับรอยขีดบนแผ่นดินย่อมไม่ลบเลือน (เร็ว) เพราะลมหรือน้ำย่อมติดอยู่นานชื่อแผ่นดินใดบุคคลบางคนในโลกนี้ ก็ฉนั้นนั่นเหมือนกันโกรธเป็นประจำ และความโกรธของเขานั้นก็หมักหมมอยู่นานบุคคลนี้เรียกว่าผู้เปรียบเหมือนรอยขีดที่แผ่นดิน (อภิ.วิ. (ไทย) 36/113/174-175)

บุคคลผู้เปรียบเหมือนรอยขีดที่แผ่นดิน บุคคลบางคนในโลกนี้โกรธเป็นประจำแต่ความโกรธของเขานั้นไม่หมักหมมอยู่นานเหมือนกับรอยขีดที่แผ่นดินย่อมลบเลือนเร็วเพราะลมหรือน้ำไม่ปรากฏอยู่

นานชื่อแม้นั้นใดบุคคลบางคนในโลกนี้ก็ฉันทันนั้นเหมือนกันโกรธเป็นประจำแต่ความโกรธของเขานั้นไม่หมักหมม อยู่นานบุคคลนี้เรียกว่าผู้เปรียบเหมือนรอยขีดที่แผ่นดิน (อภิ.วิ. (ไทย) 36/114/175)

ดังนั้น ความหมาย ของความโกรธในพระอภิธรรมปิฎกคือ โลภะ (ความโลภ) คือความกำหนด ความคล้อยตามอารมณ์ ความยินดี ความเพลิดเพลินเป็นผลนำไปสู่โทสะ (ความโกรธ) คือไม่สมหวังกับสิ่งนั้นๆ จึงกลายเป็นความคิดประทุษร้ายความคิดมุ่งร้ายกิริยาที่โกรธภาวะที่โกรธเป็นผลทำให้เกิดจิตมีโมหะ (ความหลง) หลงในสภาวะธรรมเหล่านั้นที่เป็นเหตุให้อกุศล 3 คือ โลภะ โทสะ และโมหะบังเกิดขึ้นอยู่เนื่องๆ

สรุป บุคคลผู้มักโกรธ พระพุทธองค์ทรงเปรียบบุคคลที่โกรธประจำเหมือนกับรอยขีดบนแผ่นดิน เพราะความโกรธของเขาหมักหมมอยู่ยาวนานย่อมไม่ละเลือนได้ง่าย แต่ความโกรธของบางคนเปรียบเหมือนรอยขีดที่แผ่นดินเพราะความโกรธนั้นไม่ได้หมักหมมอยู่ยาวนาน เหมือนกับรอยขีดที่แผ่นดินยอมลบเลือนเร็ว

2.4 ความโกรธที่ปรากฏในอรรถกถา

อรรถกถา ติลมณฺเฐฐิตาคก กล่าวไว้ว่า การเขียนที่เป็นการสั่งสอน สมัยหนึ่งพระศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน ทรงปรารภภิกษุผู้มักโกรธรูปหนึ่ง จึงตัดเรื่องนี้ มีคำเริ่มต้นว่า อชฺชาปิเม ตํ มนสิ ดังนี้

ได้ยินมาว่า มีภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้มักโกรธมากไปด้วยความคับแค้นใจ ถูกใครว่าอะไรแม้เพียงนิดเดียวก็โกรธ ความโกรธ ความคิดประทุษสลายและเป็นผู้ที่น้อยใจ อยู่มาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย นั่งสนทนากันว่า ภิกษุรูปโน้นเป็นคนโกรธง่าย เต็มไปด้วยความคับแค้นใจ เทียบทำเสียดๆเหมือนเกลือที่เขาใส่ในเตาไฟ เป็นผู้บวชในศาสนาที่สอนมิให้โกรธเห็นปานนี้ แม้แต่ความโกรธนั้น ก็ไม่อาจข่มได้ พระศาสดาทรงตรัส ตรัสถามว่า เธอเป็นผู้โกรธง่ายจริงหรือเมื่อภิกษุรูปนั้นรับเป็นสัตว์แล้ว จึงตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย มิใช่บัดนี้เท่านั้น แม้ในการก่อน ภิกษุนี้ก็ได้เป็นคนมักโกรธเหมือนกัน ภิกษุทั้งหลายทูลอาราธนา จึงทรงนำเอาเรื่องในอดีตมาสาธกดังต่อไปนี้

เมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี โอรสของพระเจ้าพรหมทัตชื่อว่า พรหมทัตตกุมาร ฮื่อพระราชากรั้งก่อน ซึ่งมีอาจารย์ที่ศาศาปาโมกข์ในนครของตน ต่างก็ส่งพระราชโอรสของตนๆ ไปเรียนศิลปะต่างเมืองด้วยหวังว่า เมื่อพระราชโอรสของตนจักเป็นผู้จัดการความเยอหยิ่งด้วยมานะ เป็นผู้อดทนต่อความหนาวและความร้อน จะได้รับรู้จาริตประเพณีของชาวโลกเขาเฉพาะฉะนั้น พระราชาจึงรับสั่งให้พระราชโอรส ซึ่งมีพระชนมายุ 16 พรรษามาแล้ว ได้พระราชทานฉลองพระบาทขึ้นเดี๋ยวกู้ 1 ร่ม ใบบนหนึ่งคัน และทรัพย์ 1,000 กหาปณะ แล้วตัดว่าลูกรัก เธอจงไปยังเมืองตักสิลา จำเรียนเอาศิลปะวิชา มา เมื่อพระราชโอรสรับพระราชโองการแล้วถวายบังคมพระชนกชนนี แล้วจึงเสด็จออกไปยังเมืองตักสิลา แล้วได้ไปถามหาบ้านอาจารย์

ในเวลานั้นเอง อาจารย์ที่สอนศิลปะแก่พวกมานพเสร็จพอดีได้เดินออกมา นั่ง พักข้างหนึ่งที่ประตูเรือน พระราชโอรสได้ไปถึงที่บ้านอาจารย์นั้นพอดี ได้เห็นอาจารย์นั่งอยู่ คั้นแล้วจึงถอดรองเท้าและลดร่ม ได้เข้าไปไหว้อาจารย์ อาจารย์จึงรู้ว่าพระราชโอรสนั้นเห็นเหนื่อยมา จึงได้ตบรับพระกุมารด้วยพระกระยาหาร เมื่อเสวยพระกระยาหารเสร็จแล้ว พักผ่อนอยู่ครู่หนึ่ง จึงได้เข้าไปหาอาจารย์ เมื่อไหว้แล้วยืนอยู่ อาจารย์ทศปาโมกข์จึงถามว่า เธอมาจากไหนนะพ่อ พระราชโอรสจึงตอบว่ามาจากเมืองพาราณสี อาจารย์ทศปาโมกข์จึงถามต่อไปว่า เธอเป็นลูกของใครพระราชโอรสจึงตอบว่าเป็นโอรสของพระเจ้าพาราณสี ทศปาโมกข์จึงถามต่อว่า พระองค์เสด็จมาด้วยประสงค์อะไรท่านอาจารย์ หรือว่าพระองค์จะเป็นธมมัตถวาสสิก พระราชกุมารนั้นตอบว่าทรัพย์อันเป็นส่วนของอาจารย์นั้นข้าพเจ้านำมาด้วย ว่าแล้วก็วางถุงทรัพย์พันกหาปณะ ลงที่ใกล้เท้าของอาจารย์แล้วก็ไหว้

ศิษย์ที่เป็นธมมัตถวาสสิก ในเวลากลางวันต้องทำการงานให้อาจารย์ กลางคืนจึงจะได้เรียน แต่สิทธิให้ทรัพย์อันเป็นส่วนของอาจารย์ เป็นเหมือนบุตรคนโตในเรือน เรียนแต่ศิลปะเท่านั้นเพราะฉะนั้น อาจารย์พอมิถุภษามยามดีแล้ว จึงเริ่มสอนศิลปะแก่พระกุมารโดยพิสดาร ฝ่ายพระราชทานกุมารก็เรียนเอาศิลปะด้วยความตั้งใจ วันหนึ่ง ได้ไปอาบน้ำพร้อมกับอาจารย์ครั้งนั้นมีหญิงชราคนหนึ่งขัดสีเมล็ดงาให้หมดเปลือกแล้ว ได้อาณาแฝดตากไว้ แล้วได้นั่งเฝ้าอยู่ พระกุมารจึงได้เห็นเมล็ดงาที่ตากไว้ ก็อยากจะสวดย จึงหยิบเมล็ดงามาหนึ่งกำมือแล้วเขี้ยวเสวย หญิงชราคนนั้นคิดว่ามานพผู้นี้คงอยากกิน จึงนั่งเสียมิได้กล่าวประการใด ในวันรุ่งขึ้น พระกุมารนั้นก็ทำได้เหมือนเดิม ในเวลานั้น แมหญิงชรานั้นก็ไม่กล่าวอะไรกับพระราชกุมารนั้นแม้ในวันที่ 3 พระราชกุมารก็ได้ทำเหมือนเดิม ในคราวนั้น หญิงชราเห็นเข้าจึงประคองแขนทั้งสองร้องคร่ำครวญว่า อาจารย์ทศปาโมกข์ได้ใช้ให้พวกศิษย์ของตนปล้นเรา อาจารย์หันกลับมาถามว่า นี้อะไรกันแน่ หญิงชรากล่าวว่า สิทธิของท่านเขี้ยวกินเมล็ดงาอ่อนที่ข้าพเจ้าตากไว้ วันนี้กำมือ เมื่อวานนี้ก็กำมือหนึ่ง เมื่อวันซืนก็กำมือหนึ่ง เมื่อศิษย์ของท่านเขี้ยวกินอยู่อย่างนี้ เมล็ดงาที่มีอยู่ของดิฉันก็จะหมดสิ้นไปมิใช่หรือ อาจารย์ทศปาโมกข์กล่าวว่า แม่อย่าร้องให้ไปเลย ดิฉันจะให้เงินแก่ท่าน หญิงชรากล่าวว่า ดิฉันไม่ต้องการเงินดอกนาย แต่ดิฉันขอให้ท่านสั่งสอนโดยอย่าให้กุมารนี้ก็ทำอย่างนี้อีกต่อไป อาจารย์ทศปาโมกข์จึงกล่าวว่า ถ้าอย่างนั้นจงคอยดูนะแม่ แล้วให้มานพ 2 คน จับพระราชกุมารที่แขนทั้ง 2 ข้างไว้ แล้วจึงเอาซีกไม้ไผ่มาเคลื่อนที่กลางหลัง 3 ครั้ง พร้อมกับสอนว่า เธออย่าได้ทำอย่างนี้อีกต่อไป พระราชกุมารโกรธอาจารย์ ด้วยการแสดงออกทางสีหน้า มองดูอาจารย์ทศปาโมกข์ตั้งแต่หลังเท้าจนถึงปลายผม แม้อาจารย์นั้นก็รู้ว่าพระราชกุมารมองตนเพราะโกรธเคืองพระราชกุมารเรียนศิลปะจบแล้วทำการฝึกซ้อม เก็บโทษที่อาจารย์กระทำไว้ในหทัย โดยอาฆาตว่า เราจะต้องฆ่าอาจารย์ผู้นี้ ครั้นเวลาจะไป จึงเข้าไปไหว้อาจารย์ทำที่ว่ามีวามเสนหาอย่างสุดซึ้ง รับเอาปฏิญญาว่า ท่านอาจารย์ เมื่อใด ข้าพเจ้าได้ราชสมบัติในพระนครพาราณสี แล้วจะส่งข่าวมาถึงท่าน เมื่อถึงเวลานั้น ขอให้ท่านมาหาข้าพเจ้า เมื่อกล่าวดังนี้แล้วก็จากไปครั้นไปถึงพระนครพาราณสีแล้ว ได้เข้าไปถวายบังคมพระชนกชนนี แล้วแสดงศิลปะให้พระ

ชนกชนนีทอดพระเนตร พระราชาตรัสว่าเรามีชีวิตอยู่ท่านเห็นบุตรของเราขณะมีชีวิตอยู่นี้แหละ อยากได้เห็นความสง่าในราชสมบัติแห่งบุตรของเรา จึงได้ทรงสถาปนาพระราชโอรสไว้ในราชสมบัติ เมื่อพระราชโอรสได้ครอบครองศิริราชสมบัติ จึงได้ระลึกถึงโทษที่อาจารย์ทศปาโมกษ์ได้กระทำไว้ ก็ทรงพระพิโรธ จึงทรงส่งทูตไปถึงอาจารย์ทศปาโมกษ์เพื่อให้มาเฝ้าด้วยตั้งพระทัยว่า เราจะฆ่าอาจารย์นั้นท่านอาจารย์ทศปาโมกษ์คิดว่า ในเวลาที่เขายังหนุ่มแน่นอยู่ เราจะไม่อาจให้พระราชานันเข้าใจได้ จึงไม่ได้ไป ในเวลาที่พระราชานันล่วงเข้าวัยชรา คิดว่า บัดนี้เราจักอาจทำให้พระราชานันเข้าใจได้ จึงได้เดินทางไปยืนอยู่ที่ประตูพระราชวัง ให้กราบทูลว่า อาจารย์จากเมืองตักสิลามาแล้วพระราชาทรงโสมนัสยินดีจึงรับสั่งให้เรียกพราหมณ์มา พอเห็นอาจารย์นั้นมาเฝ้าพระองค์เท่านั้น ทรงพระพิโรธจนพระเนตรทั้งสองข้างแดง ตัดเรียกเอามาทั้งหลายมาว่าแน่ผู้เจริญ ที่อาจารย์เขียนยังเสียดแทงเราอยู่จนทุกวันนี้ อาจารย์บากหน้าพาเอาความตายมาโดยไม่รู้ว่า เราจะตายวันนี้ อาจารย์ผู้นั้นจะไม่มีชีวิตแล้วจึงได้ตรัสคาถา 2 คาถา อันมีในเบื้องต้นว่า การที่ท่านให้จับแขนเราไว้แล้วเขียนตีเราด้วยซีกไม้ไผ่ เพราะเหตุเมล็ดงากำมือเดียวนั้น ยังฝังใจเราอยู่จนทุกวันนี้ ท่านไม่ไยดีในชีวิตของท่านแล้วหรือจึงมาหาเราถึงที่นี่ จากที่ท่านให้จับแขนทั้งสองของเราแล้วเขียนตีเราถึง 3 ที จะสนองท่านในวันนี้ (ขุ.ชา.อ. (ไทย) 58/355/12-17)

สรุป การที่ท่านให้จับแขนเราไว้แล้วเขียน ตีเราด้วยซีกไม้ไผ่ เพราะเหตุเมล็ดงากำมือหนึ่งนั้น ยังฝังใจเราอยู่จนทุกวันนี้ ตูก่อนพราหมณ์ ท่านไม่ไยดีในวิชาของท่านแล้วหรือ จึงมาหาเราถึงที่นี่ ผลที่ท่านให้จับแขนทั้งสองของเราแล้วเขียนตีเราถึง 3 ที จักสนองท่านในวันนี้ ดังกล่าวไว้ว่า อริยชนใด ย่อมเกียรติก้น อารยชน ผู้กระทำชั่วด้วยการลงโทษ กรรมของอริยชนนั้น เป็นการสั่งสอนหาใช่เป็นเวรไม่ บัณฑิตทั้งหลายย่อมรู้ชัดข้อนี้เป็นอย่างนี้แล

3. ลักษณะความโกรธ รส หน้าที่ อาการปรากฏ และเหตุใกล้ชิด

ความเกิดเกิดขึ้นที่ปฐุติฆรสถาน คือ ร่างกายอันยาวาหนาเคียบของเรานี้ ให้ท่านนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายเข้าใจไว้ ความโกรธก็ดี ปฏิฆะก็ดี เป็นอันเดียวกัน มีลักษณะเป็นอันเดียวกัน แต่ว่าหนักเบาต่างกันเท่านั้น หรือว่ามีลักษณะต่างกันนิดๆ หน่อยๆ เท่านั้น ถ้าจะพูดโดยอรรถแล้วก็เหมือนกัน แต่ถ้าจะพูดโดยพยัญชนะแล้วต่างกัน ความโกรธก็ดี ปฏิฆะก็ดี เป็นอันเดียวกัน คือจะมีความขุ่นใจ มีลักษณะฟองขึ้นเหมือนกันกับอึ่งอ่าง โดยอธิบายว่า อึ่งอ่างก็ดี กบก็ดีเวลาร้อง ย่อมพองตัวโตขึ้นกว่าปกติแล้วร้องปวดเสียงของตนด้วย เหี้ยว กา งู หรือตะขาบ เป็นต้น หรือว่าคนได้ยินเสียงย่อมพากันจับเอามากินเป็นอาหาร อึ่งอ่างหรือกบหรือว่าเขียด เหล่านั้น ย่อมตายเพราะมือและปากของข้าศึกเพราะความพองและเสียงของตนเอง ฉันทิ ความโกรธก็ฉันทิเหมือนกัน เมื่อเกิดขึ้นจะทำให้บุคคลตกอยู่ในเงื้อมมือของข้าศึก ฉันทิ เมื่อความโกรธเริ่มเกิดขึ้นย่อมทำให้ฮึกเหิมแบ่งกำลังกายแบ่งกำลังใจขึ้นอย่างผิดปกติ ถ้าถ้าไม่หยุดยอปรากฏออกมาทางตา ทางปาก ทางมือเท้า คือ หน้าสยิวคิ้วขมวด ตาพราว ปากก็พูดคำหยาบด่าว่า มือหัว

ไม้ศาสตราวุธ ทำขยับออกอย่าง เป็นต้น เมื่อห้ามไม่ฟังในขณะนั้น ก็ยอมลงมือประหารผู้อื่น บางทีก็เกิดการต่อสู้กัน ทำให้บุคคลผู้ตกอยู่ใต้อำนาจของความโกรธ ตกอยู่ในเวรภัยโทษทัณฑ์อาญามีประกันต่างๆ ทำให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย เมื่อแตกกายทำลายชั้นธแล้วต้องได้รับโทษทุกในอบายภูมิต่างๆ นานาประการ

เหตุนี้ ความโกรธนี้ เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ถ้าเราระงับไม่ไหว ผลที่ได้รับก็คือ โทษทุกอย่างเสีย คืออย่างน้อยที่สุด ก็ทำให้จิตใจของเราเป็นทุกข์ เกิดความเดือดร้อน เหมือนกับไฟเผาไหม้อยู่ในจิตใจ เหมือนกับลูกไฟสุ่มอยู่ในจิตใจ ไม่รู้จักสร้างจักเย็นลงไปได้ ถ้าเป็นไปอย่างแรงกล้าแล้ว พอทำการประหัตประหารกันทำร้ายร่างกายกัน ผลที่ได้รับก็คือถูกปรับไหมใส่โทษ จองจำพันธนาการ เหมือนกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อแตกกายทำลายชั้นธไปแล้ว ก็มีนรกเป็นที่ไปในเบื้องหน้า อันว่า ความโกรธให้โทษ ทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น แต่สำหรับผู้อื่นย่อมได้รับโทษเพียงถูกตำ ถูกว่า ถูกทุบตี ถูกฆ่า ถูกฟัน หรือถูกบั่นทอนชีวิต ให้สิ้นไปเท่านั้น หรือบางทีก็ถูกล้างผลาญทรัพย์สมบัติให้พินาศไปในปัจจุบันนี้เท่านั้น ส่วนผู้ตกอยู่ในอำนาจของความโกรธ ย่อมได้รับโทษทั้งชาตินี้และชาติหน้าอย่างน้อยที่สุด แม้หมดคุณธรรมไปแล้ว คือ ทำให้หมดเมตตา กรุณา มุทิตา ทำให้กำลังของสมณะและวิปัสสนาเสื่อมลงไปได้ การปฏิบัติก็ไม่ได้ผล

ความโกรธมีอาการทำให้ใจและกายฟองขึ้น เหมือนกันกับอึ่งอ่างหรือกบเขียดเวลาร้อง ฉะนั้น ความโกรธ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, ชุ.อ.อุฎฐากถา อิติวุตตกวณนา ปรมตถทีปนี, 2525 : 70) มีลักษณะ รส หน้าที่ อาการปรากฏ และเหตุใกล้ชิด ดังนี้

1. จณทิกกลกขโณ ความโกรธมีความดุร้ายเป็นลักษณะเหมือนกันกับอสรพิษที่ถูกตี ฉะนั้น เราลองนึกดูว่า สมมุติว่า หมาบ้าอย่างนี้ หรือพวกงูพิษ เวลาถูกเรานั้น มันจะต่อสู้ทันที หรือพวกราชสีห์ พวกเสือ ถ้าถูกเราเขี่ยตี มันจะต่อสู้มาทันที พวกโทษะ ก็เหมือนกันจะมีความดุร้ายเป็นลักษณะเหมือนกันกับอสรพิษที่ถูกตี เมื่อกระทบอะไรนิดหน่อย ก็จะทำอาการต่อสู้ขึ้นมาทันที บางทีต้องด่ากันตีกัน ประหัตประหารกัน บางทีต้องแทงกัน บางทีต้องยิงกันอะไรทำนองนี้ที่พวกเราทั้งหลายได้ยินได้ฟังอยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะตัวโทษะนี้เป็นเหตุ

2. วิสปนรโส ความโกรธ มีความฟุ้งพล่านเป็นรณเปรียบเหมือนกับยาพิษที่ใส่ลงไปใต้มันน้ำ แล้วแผลสั่นไปในน้ำนั้น ทำให้สัตว์ที่มากินถึงแก่ความตายได้ อุปมาเหมือนกันกับว่า อันนี้เป็นโองน้ำ เราเอายาดีดีที่ก็ดี ยาโพลิดอนก็ดีใส่ลงไป ยานี้จะแพร่ไปในน้ำ ทำให้น้ำนั้นมีที่ได้อ สมมุติว่าน้ำฝนลงนี้ เป็นน้ำที่สะอาดและก็บริสุทธิ์เราดื่มกินได้ แต่ถ้าเอายาพิษเจือลงไปยาดีดีที่ก็ดี โพลิดอนก็ดีจะลงไปใต้มันน้ำนี้ ท่านนักปฏิบัติคิดดูสิว่าจะเป็นอย่างไร น้ำนี้ก็พลอยเป็นน้ำที่มีพิษทันที ใครไปดื่มกินก็ถึงแก่ความตายได้ข้อนี้ ฉนใด ความโกรธก็เหมือนกัน เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วก็แพร่ไปทั่วสรรพางค์กาย ผู้ใดไปล่วงเกินขณะที่ความโกรธของเขากำลังเดือดพล่านอยู่นั้น ผู้นั้นอาจจะถึงแก่ชีวิตได้ อาจถูกเขาฆ่าตาย อาจถูกเขาตำ อาจถูกเขาว่า อาจถูกเขาตี เหตุนี้ ความโกรธนี้ท่านจึงกล่าวว่ามีพลังพล่านเป็นรณ

3. อตตโน นิสสยทหนรโส ความโกรธมีอาการแผดเผานิสัยของตนเป็นหน้าที่ เปรียบเหมือนกับไฟป่าที่กำลังเผาป่าให้ไหม้เป็นจุกๆ ไปฉนั้น ความโกรธนี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนนิสัยของบุคคลทันที เรามองดูเผินๆ จะเห็นว่าเขาเป็นผู้มีอัธยาศัยใจคอสุภาพและเยือกเย็นดี แต่ในขนาดใดถูกความโกรธครอบงำตกเป็นทาสของความโกรธแล้ว ก็จะแสดงปฏิกิริยาขึ้นมาทันทีด้วยอำนาจของความโกรธ เมื่อแสดงปฏิกิริยาความโกรธขึ้นมาแล้ว เขาคอนั้นก็สามารถที่จะทำลายสิ่งที่มาเกิดขวางนั้น ให้พินาศอันตรายกันไปให้สิ้นสูญไปหมดไปเหมือนกันกับไฟป่าที่ไหม้ป่าหรือเผาป่าให้เกรียมไป ฉนั้น

4. ทุสสนปจจุปฐฐานโน ความโกรธนั้นมีความประพุดิสลายเป็นอาการปรากฏ เหมือนกันกับข้าศึกผู้ได้ออกฉนั้น ธรรมดาข้าศึกรบกัน ถ้าฝ่ายใดมีพลังอำนาจมีความฉลาดเพียงพออดิข้าศึกฝ่ายตรงกันข้าม เสียหลักไปฉนั้นจะเท่าฉนั้นละ เขาก็จะโหมเข้าทันที เขาก็สามารถทำลายข้าศึกได้ หรืออุปมาเหมือนกันกับนักมวยที่เขาชกกัน นักมวยที่ชกกันฉนั้นระหว่างคู่ต่อสู้ฉนั้น หากว่าผู้ใดผู้หนึ่งเห็นคู่ต่อสู้ฉนั้นเสียหลัก เขาก็จะกระโดดเข้าใส่ทำร้ายทันที ผลสุดท้ายคู่ต่อสู้ก็ตองพ่ายแพ้ไป ฉนั้นฉนั้น ความโกรธก็เหมือนกัน ฉนั้น เมื่อใด ความโกรธเกิดขึ้นในฉนั้นสันดานแล้ว หากว่ามีผู้ใดเป็นข้าศึก หรือแสดงทางกายทางวาจา ทางใจออกมาให้เขาเห็น และก็ไม่เป็นที่สบอารมณ์ของเขา เขาจะเข้าทำร้ายทันทีทั้งๆ ที่ไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งกันมาก่อน บางทีก็คบกันมาตั้งแต่อายุ 14-15 ปี จนอายุ 60-70 ปี ไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งกันมาเลย แต่เมื่อถูกความโกรธเข้าครอบงำในขณะใด ฉนั้นก็สามารถทำลายมิตรนั้นให้พินาศอันตรายไปได้

5. อาฆาตวตตุปทฐฐานโน ความโกรธมีอาการอาพาธวัตถุสิปประการเป็นเหตุใกล้ฉนั้นที่จะให้ความโกรธเกิดขึ้น โทสรนี้เปรียบเหมือนน้ำมูตรเน่าที่เจือด้วยยาพิษ และเปรียบเหมือนผู้ที่กำลังจับมูตรเน่าเจือยาพิษ และเปรียบเหมือนผู้กำลังจับก้อนเหล็กแดง ฉนั้น

4. เหตุให้เกิดความโกรธ

1. โทสชฎาสยดา มีโทสจะเป็นอัธยาศัยมาแต่กำเนิด
2. อคมภีรปคิตตา มีความคิดไม่ละเอียด ไม่ลึกซึ้งเป็นปกติ ภาพโยนิสมนสิการ ขาดการใคร่ครวญตริตรองพิจารณาหาเหตุผล ไม่ได้คิดถึงโทษความโกรธที่เกิดขึ้น ผลสุดท้ายก็ไม่สามารถยับยั้งซึ่งใจลงไปได้ ความโกรธก็เกิดขึ้นมาทันที
3. อปปสุตตา มีการศึกษามีการสดับรับฟังน้อย เมื่อมีอารมณ์อะไรเกิดขึ้นมากก็ไม่มีความรู้ที่จะมายับยั้งความโกรธได้ก็เป็นเหตุให้ความโกรธเกิดขึ้นมา
4. อนิฐฐารมณสมายโค ได้ประสบกับอารมณ์ที่ไม่ดีอยู่เนืองเนืองๆ คือ อนิฐฐารมณ อารมณ์ที่ไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ ไม่น่าชอบใจ เช่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ ก็เป็นเหตุทำให้เกิดความโกรธขึ้น

5. อาฆาตตถุสสมาโยโค (โทสมูลจิต จากคัมภีร์สังคหะ :5) ได้ประสบกับอาฆาตวัตถุ 10 ประการ
เมืองๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง

อาฆาตวัตถุ คือ มูลเหตุให้ผูกอาฆาตกันนั้นมีอยู่ 10 ประการคือ

1. ความอาฆาตเกิดขึ้นด้วยความคิด ผู้นี้ได้นำความเสื่อมเสียให้แก่เรา แล้วก็เป็นผู้ให้
คาดคิดอย่างนี้ ก็เป็นผู้ให้เกิดความโกรธขึ้นมา

2. ความอาฆาตเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้กำลังทำความเสื่อมเสียให้แก่เรา

3. ความอาฆาตเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้จัดทำความเสื่อมเสียให้แก่เรา

4. ความอาฆาตเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้ได้ทำความเสื่อมเสียให้แก่คนที่รักที่พอใจของเรา

5. ความอาฆาตเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้กำลังทำความเสื่อมเสียให้แก่คนที่รักที่พอใจของเรา

6. ความอาฆาตเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้จัดทำความเสื่อมเสียให้แก่คนที่รักที่พอใจของเรา

7. ความอาฆาตเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้ได้ทำประโยชน์แก่คนผู้ที่ไม่เป็นที่รักที่พอใจของเรา

8. ความอาฆาตความโกรธเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้กำลังทำประโยชน์ให้แก่คนผู้ที่ไม่เป็นที่รักที่

พอใจของเรา

9. ความอาฆาตความโกรธเกิดขึ้นด้วยคิดว่า ผู้นี้จักทำประโยชน์แก่คนที่ไม่เป็นที่รักที่พอใจของเรา

10. ความอาฆาตเกิดขึ้นโดยฐานะอันไม่สมควร เช่น เมื่อเดินไปสะดุดตอไม้ก็เกิดความโกรธขึ้น
มาแล้ว ข้อนี้ พวกเราทั้งหลายเป็นกันเกือบทุกรูปทุกนามนะ บางทีไปเหยียบเสี้ยนเหยียบหนามอย่างนี้ ก็เกิด
ความโกรธขึ้นมาแล้ว บางทีเดินเข้าเดินออกตามประตู ไปชนกับประตู ขอบประตู ขอบหน้าต่าง ก็เกิดความ
โกรธขึ้นมาแล้ว บางทีได้พริ้วไต้มาก็พินขอบประตูจนพังไปก็มี บางทีเห็นว่าหม้อเขาเอาไว้ไม่ดี ไปทุบหม้อทุก
โองน้ำแตกก็มี บางทีวิทยุฟังอยู่ดีๆ ขวานทุบลงไปแตกก็มี นี้เรียกว่าเกิดขึ้นในฐานะที่ไม่สมควรเกิด บางทีไป
โดนของแตกแล้วก็เกิดความโกรธขึ้นมาเป็นต้น อันนี้เราทั้งหลายคิดให้กว้างๆ คิดให้ซึ่งๆ เราจะเห็นทันทีมัน
ไม่น่าจะโกรธก็โกรธขึ้นมา เพราะเหตุใด เพราะว่าความโกรธมันมีอยู่ในจิตในใจแล้ว ร่างกายนี้เป็นปฐุติขรส
ถานคือเป็นที่อยู่ของความโกรธด้วยความโกรธไปนอนอยู่ในจิตในใจของเราไม่รู้ว่าจะแต่เมื่อไหร่ พอดีกระทบ
อะไรนิดๆ หน่อยๆ ซึ่งไม่สมควรโกรธ มันก็โกรธขึ้นมา บางครั้งเราเขียนหนังสืออย่างนี้ปากกาหรือว่าดินสอด่า
มันออกไม่ดีก็เกิดความโกรธขึ้นมาแล้วทุบปากกานั้นแตกไปเลย มันเป็นอย่างนี้ บางทีต้มน้ำไป น้ำมันร้อน
เกินไป มันไปทำให้ลื่นเราร้อนเกินไป ไปลวกลิ้นของเราทุกแก้วถึงก็มี บางทีเดินไปโดนโน่นโดนนี่เขาเก็บไม่ดี
เขาวางไม่ดีทุกแตกเลยก็มี อันนี้เรียกว่าความโกรธเกิดขึ้นโดยฐานะที่ไม่สมควรโกรธ แต่ทำไมถึงโกรธสาเหตุที่
มันโกรธเพราะว่าโทรศัพท์ตัวนี้มันไปนอนอยู่ในชั้นสันดานของเรามาตั้งแต่อ่อนแต่อกโน่นมันนอนอยู่
กิเลสติดตามมาตั้งแต่พบก่อนชาติก่อน จนมาถึงพวกนี้ชาตินี้ด้วยมันสั่งสมอยู่นานแล้ว มันมีอำนาจพลังอยู่
นานแล้ว เมื่อได้โอกาสได้เวลาเมื่อไหร่ก็แสดงอาการขึ้นมาทันที

ความโกรธเกิดขึ้นแล้วให้โทษเป็นอนอกประการ เช่น

1. ทำให้คนประพฤติชั่วทางกาย เช่น ฆ่ากัน เบียดเบียนกัน เป็นต้น
2. ทำให้คนประพฤติชั่วทางวาจา เช่น ด่ากันบ้าง ส่อเสียดยุยงให้ผู้อื่นเกลียดกันทะเลาะวิวาทบาดหมางกันบ้าง ด่าผู้อื่นให้เจ็บใจบ้าง พูดสิ่งที่ไร้สาระประโยชน์บ้าง เป็นต้น
3. ทำให้คนประพฤติชั่วทางใจ เช่น พยาบาท อาฆาต จองล้างจองผลาญเขาบ้าง
4. ทำลายประโยชน์ตน ทำลายประโยชน์ผู้อื่น
5. ทำลายประโยชน์ภพนี้ ทำลายประโยชน์ภพหน้า

ดังตัวอย่าง พระนางโรหิณี มีเรื่องเล่าไว้ธรรมบทว่า พระนางโรหิณี ซึ่งเป็นน้องสาวของท่านอนรุทธะนี้เป็นโรคผิวหนัง คือ เป็นโรคผิวหนังเกิดขึ้นตามสรีระร่างกายของตน มีความละอายจนไม่กล้าออกมารับแขก ไม่กล้ามาให้คนอื่นเห็นตนเอง ส่วนพี่ชายของพระนาง คือพระอนรุทธะได้สั่งให้นำทรัพย์จำนวนนั้นไปสร้างโรงฉัน 2 ชั้น ในขณะที่กำลังสร้างโรงฉันยังไม่เสร็จนั้น พระอนรุทธะเถระผู้พี่ชายให้นางอาสนะไว้เสมอพร้อมทั้งให้ตั้งหม้อน้ำต้มไว้ นางเป็นผู้ประกวดตามพื้นเป็นต้นเนื่องๆ คือ พยายามทำความสะอาดพื้นที่ลงชั้นของตนเนื่องๆ เมื่อนางทำบุญมีการกวาดพื้นโรงฉันเนื่องๆ โรคผิวหนังได้หายไปจนหมดสิ้น เมื่อลงฉันได้สร้างเสร็จแล้ว นางได้นิมนต์พระภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ได้ถวายขารนิยะโภชนิยะที่ประณีตแต่พระภิกษุสงฆ์นั่งเต็มโรงฉัน พระพุทธองค์ทรงทำภารกิจเสร็จแล้วจึงตรัสถามว่า นี่เป็นทานของใคร คือ ในขณะที่ถวายทานนั้น นางโรหิณีไม่ได้มาถวายทาน เพราะมีความละอายสาเหตุที่ตนเป็นโรคผิวหนังและก็มี ความละอาย ไม่กล้าออกมาสู่ท่ามกลางของพวกเขา เมื่อฉันเสร็จแล้วพระองค์จึงได้ตรัสถามว่า นี่เป็นบ้านของใคร พระอนรุทธะจึงกราบทูลว่า เป็นทานของนางโรหิณีซึ่งเป็นพระน้องนางของข้าพระองค์ พระเจ้าข้า พระพุทธองค์ทรงรับสั่งให้เรียนนางโรหิณีมา แต่ถ้านางไม่ปรารถนาจะมา แต่ก็จำเป็นต้องมา เพราะว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกและจะฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระพุทธดำรัสนั้นเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ถึงมีความละอายอย่างไร พระนางก็ต้องมา เมื่อพระนางมาถวายบังคม ประทับนั่งแล้ว พระองค์จึงตรัสถามว่า โรหิณี เหตุใดเธอจึงไม่มา พระนางจึงทูลตอบว่าหม่อมฉันเป็นโรคผิวหนัง มีความละอายเพราะโรคนั้นจึงมิได้มาพระศาสดาตรัสว่า เธอรู้ไหมว่าโลกนั้นอาศัยกรรมอะไรของ เธอจึงให้เกิดขึ้นเช่นนี้ พระนางโรหิณีจึงทูลว่า หม่อมฉันไม่ทราบพระพุทธเจ้าข้า พระศาสดาตรัสว่า โลก นั้นอาศัยความโกรธของเธอจึงเกิดขึ้น หม่อมฉันทำกรรมอะไรไว้พระพุทธเจ้าข้า พระศาสดาตรัสว่า ดูก่อน โรหิณี ในอดีตกาลอัครมเหสีของพระเจ้าพาราณสีผูกอาฆาตหญิงนักพื่อนของพระราชาทรงดำริว่า เราจะ ให้ทุกข์นั้นเกิดขึ้นแก่หญิงนั้นแล้วให้เขาเอาลูกเต่าร้างใหญ่มา เมื่อเขาเอาลูกเต่าร้างใหญ่มาแล้ว รับสั่งให้ หญิงนักพื่อนมายังสำนักของตนแล้วให้ใส่ผงเต่าร้างบนที่นอน ผ้าห่มและระหว่างเครื่องใช้ เป็นต้น ของนาง นั้นโดยมิให้นางรู้ตัว ไปรยลงตามร่างกายของนาง รวากับว่าทำความเย้ยหยันเล่น ทนได้นั้นเองสรีระของ นางได้พุพองขึ้นเป็นตุ่มใหญ่ ไปนอนบนที่นอนก็ถูกอีก เวทนาคล้ายยิ่งนักได้เกิดขึ้นแล้วแก่นาง นางได้รับความลำบากมาก พระอัครมเหสีในกาลนั้นคือเธอเอง ในกาลนั้นเธอได้ทำกรรมไว้เพราะอาศัยความโกรธ

จึงได้รับโทษเห็นปานนี้แล้วตัดว่า “โรหิณี ความโกรธก็ดี ความริษยาที่ดี แม้มีประมาณเล็กน้อย ก็ไม่ควรทำลาย” แล้วทรงตรัสเทศนาโปรดพระนางว่า บุคคลพึงละความโกรธเสีย พึงละมานะให้เด็ดขาด พึงกล่าวล่วงส่งโยชน์ทั้งปวง ทุกข์ทั้งหลายย่อมไม่ถูกต้องบุคคลนั้น ผู้เจริญวิปัสสนา ไม่ติดข้องในรูปนาม ไม่มีกิเลสเครื่องกังวล คือ ราคะ โทสะ เป็นต้น พระนางส่งจิตตั้งใจตามกระแสพระสัทธรรมเทศนาที่พระองค์ทรงแสดง ผลสุดท้ายก็ได้บรรลุเป็นพระโสดาบันในขณะที่ฟังธรรม เมื่อนางจืดจางอภัพนั้นแล้วก็ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีรัศมีช่วงโชติยิ่งกว่าโดยเทพธิดาทั้งหลาย เพราะว่า นางได้เป็นเทพธิดาประเภทพระอรียะ คือ ได้สำเร็จเป็นพระโสดาบันแล้วก็พระอรียะ เมื่อเป็นเทพธิดาประเภทพระอรียะ ก็ย่อมมีรัศมีโชตินาการกว่าบรรดาเทพธิดาทั้งหลายที่เป็นปุถุชน บรรดาเทพบุตรทั้งหลายก็มีความสนใจใฝ่ฝันมาเชยชม แต่ผลสุดท้าย นางก็ได้เป็นอัครมเหสีของท้าวสักกะเทวราช นี่แหละท่านนักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ความโกรธนี้มีพิษร้ายแรงยิ่งนักดังกล่ามาแล้ว เหตุที่เราทั้งหลายจะทำลายความโกรธให้หมดไปจากชั้นสันดานของเราได้หรือจะบรรเทาความโกรธลงไปได้นั้นมีหลายประการ แต่ก็ขอบรรยายเพียงคร่าวๆ คือ ประการที่ 1 เราต้องใช้โยนิโสมนสิการใคร่ครวญ ตริตรอง พิจารณาถึงโทษของความโกรธว่า ความโกรธนี้ดีหรือไม่หนอ ถ้าเรากดลงไปแล้วจะเป็นอย่างไร เราต้องพิจารณา ประการที่ 2 ก็ให้เราเจริญเมตตาмаกๆ นึกถึงคนที่ไม่ชอบใจขึ้นมาเมื่อใด ก็จงเจริญภาวนาว่า ขอท่านจงเป็นสุขเถิด ขอเจ้าจงเป็นสุขเถิด ขอท่านจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีความเดือดร้อน ไม่มีความลำบาก มีความสุข รักษาตนเถิด ก็จะผ่อนคลายความโกรธลงไปได้ ก็จะบรรเทาความโกรธลงไปได้

มีฉะนั้น เราก็พิจารณาว่า อภัพร่างกายอันยาวาวาหนาคีบของเราก็คือ ของคนอื่นก็ดี เป็นแต่เพียงธาตุทั้ง 4 ชั้นทั้ง 5 ประชุมกันอยู่เราโกรธเขาเพื่อประโยชน์อะไร เราซึ่งอะไรของเขา เราโกรธตาเขา หรือ หรือเราโกรธหูเขา หรือเราโกรธจมูกเขา หรือว่าโกรธลิ้นเขา หรือโกรธผมเขา หรือโกรธขาเขา โหดแขนเขาเราไล่ไปๆ ผลสุดท้าย ก็จะสามารถบรรเทาความโกรธได้ เพราะว่าเรารู้แล้วว่า เราเจริญวิปัสสนา มาแล้ว เราเห็นว่าร่างกายอันยาวาวาหนาคีบนี้ ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เป็นแต่เพียงธาตุทั้ง 4 ชั้นทั้ง 5 ประชุมกันอยู่ เมื่อหมดสภาพแล้วก็สลายไปแล้วเราจะโกรธธาตุทั้ง 4 ชั้นทั้ง 5 เพื่อประโยชน์อะไร เมื่อเราพิจารณาอย่างนี้ ก็จะบรรเทาความโกรธลงไปได้สำหรับท่านที่ได้สมาธิที่สามารถเข้าสมาธิได้ ก็อธิษฐานจิตเข้าสมาธิ เมื่อเราออกจากสมาธิ ความโกรธก็จะบรรเทาเบาบางลงไป หรือถ้าเราจะทำลายให้เด็ดขาดไปโดยที่ไม่มีเหลือหลอในชั้นสันดานของเรา ก็ต้องตั้งอกตั้งใจเจริญวิปัสสนาภาวนา

เมื่อเราเจริญวิปัสสนาญาณ 16 ได้ครั้งที่ 3 เห็น อริยสัจ 4 ครั้งที่ 3 ถึงนิพพานครั้งที่ 3 ก็สามารทำลายโทสะให้หมดไปจากชั้นสันดานของเราได้โดยที่ไม่มีเศษมีเหลือในชั้นสันดานอีกต่อไป จิตใจของเราก็จะชุ่มเย็นหรือหวานฉ่ำเหมือนกันกับเอาไปหล่อเลี้ยงไว้ในน้ำผึ้ง

เมื่อความโกรธดับไปแล้วท่านนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายหลวงพ่อก็ไม่สามารถที่จะหาอะไรมาเปรียบเทียบกับว่า มันเย็นใจสักแค่ไหนเพียงไร จึงได้เปรียบว่าเหมือนกันกับเอาหัวใจของเรานี้ไปแช่ไว้ใน

น้ำผึ้งที่เรากรองสะอาดเรียบร้อยดีแล้ว แล้วก็ป็นน้ำผึ้งที่สดๆ เราเอาดวงใจของเราไปแช่ไว้ในน้ำผึ้งที่เย็นฉ่ำ แล้วก็ป็นน้ำผึ้งที่สะอาดปราศจากธุลีทั้งหลายทั้งปวง เราคิดดูสิว่า มันจะได้รับความชุ่มฉ่ำและหวานเย็นสักปานใด ข้ออุปมานี้ ฉันทิ จิตใจของเรา เมื่อหมดความโกรธแล้ว จะทำให้เรานี้มีความสุขใจอยู่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อมีความเย็นชุ่มฉ่ำอยู่ตลอดเวลา แม้จะกระทบอารมณ์อะไร ก็จะไม่มีความกระทบกระทั่งแห่งจิต จะไม่ทำให้ความโกรธนี้เกิดขึ้นมาได้ แล้วก็ในทำนองเดียวกัน เมื่อความโกรธหมดไป กามราคะ คือ ความกำหนัดในเพศตรงกันข้ามก็หมดไปด้วย เมื่อความกำหนัดในเพศตรงกันข้ามหมดไป คือหมดทั้งความโกรธด้วย หมดทั้งกามราคะด้วย ท่านนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายก็ลองนึกดูสิว่า มันจะมีความสุขสักแค่ไหนเพียงไร พวกเราทั้งหลาย มีความทุกข์อยู่ทุกวันนี้ บวชเป็นพระเป็นเณร ผ่าขาว แม่ชี ก็ไม่สามารถที่จะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิงได้ ก็เพราะตัว (กามราคะ) นี้เป็นตัวเหตุสำคัญที่หนึ่งเบอร์หนึ่ง ซึ่งทำลายเราให้ได้รับความลำบาก และเดือดร้อนตื่นระแวงระวายในการประพฤติพรหมจรรย์ หรืออีกอย่างหนึ่งผู้ที่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่สามารถที่จะอยู่ในเพศพรหมจรรย์ได้ตลอดไป คือ ไม่สามารถที่จะบวชเป็นพระ เป็นเณร ไม่สามารถที่จะบวชเป็นผ้าขาวแม่ชีได้ตลอดชีวิต ตัวการสำคัญ ก็คือตัวกามราคะ นี้เอง

เมื่อใดเราทำลายกามราคะได้แล้ว ความคิดที่จะสร้างเหย้าสร้างเรือน ความคิดในการมีลูกเมีย มีลูกมีผัวก็หมดไปแล้ว เมื่อสิ่งทั้งหลายทั้งปวงหมดไป กามราคะก็หมดไป ความโกรธก็หมดไป สำนักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ความสุขก็เกิดขึ้นมาแทนที่ ความสุขนี้ไม่มีอะไรที่จะมาเทียบได้ที่นี้ขออำนาจหนึ่งว่า หากว่าท่านทั้งหลาย ยังทำลายความโกรธนี้ไม่ได้ มีอีกวิธีหนึ่งซึ่งง่ายที่สุดท่านทั้งหลาย เมื่อความโกรธเกิดขึ้นมา ก็ให้กำหนดทันทีว่า โกรธหนอๆ หรือว่าหยุดหนอๆ เราใช้วิธีเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ก็ยับยั้งความโกรธลงไปได้ ประการที่สอง ตั้งปณิธานจิตเรียกว่า มหาปณิธานจิตมีพระรูปหนึ่งเป็นคนเจ้าโทสะกระทบอะไรนิดอะไรหน่อยก็โกรธขึ้น มาทันที หลวงพ่อได้แนะนำวิธีให้เขาตั้งสัจจะปฏิญาณว่าจะไม่โกรธอีกต่อไป เขาก็อธิษฐานว่าขอให้แผ่นดินทั้งแผ่นดินนี้แข็งเหมือนเพชร เมื่อใดแผ่นดินแข็งเหมือนเพชรนี้ยังไม่ละลายเป็นน้ำ หากว่าขณะใดที่ข้าพเจ้ามีความโกรธอยู่ ข้าพเจ้าจะไม่พูดเลย จะไม่เคียดคนนั้น จะเคียดคนนี้ (เคียดเป็นภาษาอีสานคือ โกรธ) หรือจะไม่ค่าคนนั้น ไม่ค่าคนนี้ ข้าพเจ้าจะไม่พูดเลย คือ เมื่อใดมีความโกรธอยู่ในจิตใจ ข้าพเจ้าจะไม่พูดเลยเป็นอันขาด ให้เขาตั้งปณิธานจิตอย่างนี้ ผลสุดท้าย เขาก็ตั้งปณิธานจิตตามที่ หลวงพ่อบอก ความโกรธก็ค่อยเบาบางไปที่ละน้อยๆ การประพฤติปฏิบัติก็ค่อยดีขึ้นๆ ในที่สุดก็สามารถทำลายความโกรธได้

5. สรุป

จากการศึกษาความโกรธในพระไตรปิฎก ทำให้มองเห็นบทความนี้ว่า 1. ความโกรธมีความหมาย มาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า โกร แปลว่า ความกำริบ ความขุ่นเคือง ในจิตใจ มีศัพท์ที่ใช้

เหมือนกับความโกรธ คือ โทสะ คือความรู้สำนึกคิดประทุษร้าย มันจะเริ่มต้นมาจาก อรติ ความไม่พอใจ ถ้าระงับไว้ได้ก็จบแค่นั้น ถ้าระงับไม่ได้ก็จะไปถึงปฏิกะ ความหงุดหงิดรำคาญ ถ้าระงับไว้ได้แค่ปฏิกะก็หายไป ถ้าระงับไม่ได้ก็จะกลายเป็นโกรธระ ความขุ่น เหมือนน้ำที่เราต้มบนเตาไฟ ก็เริ่มขุ่น เริ่มหมุ่นเริ่มจะร้อนถ้าระงับไว้ได้ก็ดีไป ระงับไม่ได้จะตามมาเป็นโทสะ 2. ลักษณะความโกรธ มีความดุร้ายเป็นลักษณะเหมือนกันกับอสรพิษที่ถูกตี มีความพลุ่งพล่านเป็นรสเปรี้ยวเหมือนกันกับยาพิษที่ใส่ลงไปนมแล้ว แล้วผ่านไปไม่นานนั้น ทำให้สัตว์ที่มากินถึงแก่ความตายได้ มีอาการแผดเผานิสัยของตนเป็นหน้าที่ เปรียบเหมือนกันกับไฟป่าที่กำลังเผาป่าให้ไหม้เป็นจุนๆ มีความประทุษร้ายเป็นอาการปรากฏ เหมือนกันกับข้าศึกผู้ได้ออกาสมีอาการอาฆาตวัตถุประสงค์ประการเป็นเหตุใกล้ชิดที่จะให้ความโกรธเกิดขึ้น 3. เหตุที่ทำให้เกิดความโกรธนั้นมี 5 ประการ (1) มีโทษเป็นอภัยภัยมาแต่กำเนิด (2) มีความคิดไม่ละเอียด ไม่ลึกซึ้งเป็นปกติ (3) มีการศึกษามีการสดับรับฟังน้อย เมื่ออารมณ์อะไรเกิดขึ้น (4) ได้ประสบกับอารมณ์ที่ไม่ดีอยู่เรื่อยๆ คือ อนิน္ถารมณ์ (5) อารมณ์ที่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ ไม่น่าชอบใจเช่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสธรรมารมณ์ ได้ประสบกับอาฆาตวัตถุประสงค์ 10 ประการ

6. บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). **อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- _____. (2534). **ธัมมปทัฏฐกถา**. ภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). **อภิธรรมัตถวิภาวินีฎีกา**. ภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- _____. (2537). **มังคลัตถทีปนี**. พระมหาทองคำ จนทูปโม แปล เล่ม 2. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ปัญญา ใช้งายาง และคณะ. (2548). **อธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- Taylor and Wilson. (1997). **Exploring Your Anger : Friend or Foe?** . From <https://www.amazon.com/Exploring-Your-Anger-Friend-Foe/dp/>

การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

The Sufficiency Economy Philosophy using the Waste Management in Community

สนุก สิงห์มาตร¹

Sanook Singmatr¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย¹

Mahamakut Buddhist University¹

E-mail : rock800000@hotmail.com

บทคัดย่อ

การสำรวจข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาในอีกแนวทางที่สามารถจะจัดการกับปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะของชุมชน พอสรุปได้ คือ 1) ความพอประมาณ ประกอบด้วย การใช้สิ่งของที่จำเป็น เพียงพอต่อความเป็นอยู่ มีอาหารที่พอประมาณ ใช้สอยสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภคเพียงพอสำหรับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ไม่ให้เหลือใช้จนกลายเป็นขยะ และล้นไปก่อความลำบากให้กับบุคคลอื่น เป็นต้น 2) ความมีเหตุผล คือ การคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ การบริหารจัดการขยะของชุมชนก็เช่นเดียวกัน หากรู้ถึงเหตุและผลว่า บ้านเรือนใดมีขยะที่เกิดจากการควบคุมก็จะส่งผลต่อไปเป็นขยะของชุมชน การแก้ไขปัญหา ก็จะยุ่งยากมากขึ้น 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านการต่างๆ เช่น การสร้างทัศนคติ การสร้างเจตคติถึงปัญหาขยะมูลฝอยและช่วยกันหาทางป้องกันปัญหาให้กับคนในชุมชนก็เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเช่นเดียวกัน การมีกฎระเบียบ กฎหมาย ข้อตกลง มติทางสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้น 4) เงื่อนไขความรู้ คือการมีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เช่น คนในชุมชน ผู้นำ องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องสร้างการรับรู้ที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รู้จักค้นคว้า เทคนิค วิธีการ เทคโนโลยีหรือแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีในชุมชนนั้นอย่างชาญฉลาด การหาเทคโนโลยี/เครื่องมือในการสร้างระบบการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน ให้สนับสนุนอุปกรณ์และงบประมาณ บุคลากร เทคโนโลยีในการพัฒนาบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน และ 5) การมีคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้

สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ต้องตั้งบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ตั้งใจ มีความอดทนต่อการแก้ปัญหา อนึ่งในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนก็เช่นกัน ทุกคนต้องมีคุณธรรม ไม่ก่อปัญหาให้คนอื่น ชุมชนอื่น รักษากฎกติกาของชุมชน กฎหมายของรัฐ ปฏิบัติตามมติข้อตกลงของสังคมอย่างเคร่งครัด เช่น การทิ้งขยะในถังขยะ การจ่ายค่าบริการการจัดเก็บขยะ การไม่สร้างภาระขยะให้กับครัวเรือนอื่นๆ เป็นต้น

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; การจัดการขยะมูลฝอย

ABSTRACT

The survey data management of waste in Thailand, found the amount of community waste is increasing every day, so that, it is imperative that relevant agencies find a way to work together to solve the problem. In another way that can deal with the above problems. The authors propose to use the philosophy of sufficiency economy, as well as offering guidelines for waste management of the community, it is concluded 1) Modesty include use of necessities enough for alive, Have enough food, home appliances, consume enough for yourself, family, community not to be left to become garbage and to overwhelm others, etc. 2) Rationality is taking into account the expected effects of such actions carefully. Community waste management is the same if you know the cause and effect of any junk that houses over of control, it will affect a community's waste the issue is more complicated. 3) Good immunity is prepare for the impact and change of the various for example, to create a positive attitude creating a positive attitude about the problem of solid waste and helping to find a way to prevent problems for the people in the community is also a good way to solve the problem of community waste, laws, regulations, agreements, social measures related to waste management, etc. 4) Conditions Knowledge is the knowledgeable scholars on various relevant aspects for example, people in the community, leaders, and organizations need to create awareness that will help them solve future problems known research techniques, technologies or approaches in the management of solid waste in the community wisely finding a mechanism / tools for building a village development system, support equipment, personnel, budget and technology in the development of community solid waste management and 5) The morality are aware of the virtues, honesty and patience, with

patience, Use mind to live, solid waste management, community, be set on the basis of honesty, have the patience to solve the problem, also, to solve the problem of solid waste of the community as well, everybody has to be moral, not pose a problem for other communities to maintain rules of Community law of the state strictly follow the agreement of the society, like dumping garbage in the bin, Paying for a garbage service, not to create a burden for household waste so on.

Keywords : Sufficiency Economy Philosophy; Waste Management in Community

1. บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า 50 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยพระองค์ท่านจะทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตัวเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หลักการดำเนินชีวิตประจำวันจำเป็นต้องมีความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ซึ่งหลักการนี้เป็นการนำคำนิยามตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้คนเราสามารถพึ่งตนเองได้ เมื่อคนพึ่งตนเองได้แล้ว ชุมชนและสังคมจะมีความมั่นคงมีการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะ จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2548) ตามกรอบแนวคิดและทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ส.ศ.ช) ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวนำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศโดยยึดหลักการความพอเพียงจำเป็นจะต้องใช้ความรู้ ทั้งความรู้ในหลักวิชาและความรู้ในตัวคนที่สะสมจากประสบการณ์ชีวิตจริงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีความรอบคอบในการนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างรอบด้านและนำไปใช้ในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาอย่างระมัดระวัง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของวิถีชีวิตสังคมไทย เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างศีลธรรมทางจิตใจของคนในชาติในทุกภาคส่วนและทุก

ระดับโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ และนักธุรกิจเอกชน ให้มีสำนึกใน คุณธรรม มีจริยธรรมและ ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วยความเพียร คือ ความอดทนขยันหมั่นเพียร มี สติปัญญาความรอบรู้ และความรอบคอบ อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ให้พร้อมเผชิญต่อการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) รวมไปถึงการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ชีวิตประจำวันในการพัฒนาตนเองด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมหรือการจัดการสิ่งที่เหลือ จากการใช้งานที่เรียกว่า “ขยะ” นั้นเอง

จากรายงานสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสำนักงาน คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานไว้ว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงในบริบทโลก และปัจจัยภายในประเทศทั้งเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้น ของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขันทางด้านการค้าและการลงทุน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเกินศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศนำไปสู่ความเสื่อม โทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 137) สถานการณ์มลพิษและสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ เช่น มลพิษทางอากาศ น้ำและขยะมูลฝอยมี แนวโน้มเสื่อมโทรมและรุนแรงเพิ่มขึ้นจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของชุมชน และ พฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555 : 139) การสำรวจสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศในปี 2553 ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนมีจำนวน 15.2 ล้าน ตัน แต่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 38 และมีอัตราการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพียง ร้อยละ 26 (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 140)

นโยบายของรัฐบาลในด้านการจัดการขยะมูลฝอย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศให้ “ขยะเป็นวาระแห่งชาติ” และได้แถลงนโยบาย โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขปัญหา การจัดการขยะเป็นลำดับแรก ส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด เร่ง กำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะในพื้นที่วิกฤติ พื้นที่ใดที่สามารถจัดการขยะมูลฝอยโดย การแปรรูปเป็นพลังงานก็จะสนับสนุนให้ดำเนินการ ส่วนขยะอุตสาหกรรมนั้น กำหนดให้ทิ้งในบ่อขยะ อุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน สำหรับขยะของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และ ขยะติดเชื่อจะพัฒนาระบบกำกับติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังไม่ให้มีการลักลอบทิ้งรวมทั้งจัดการ สารเคมี ให้ความสำคัญในการจัดการอย่างครบวงจร และใช้มาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้ กฎหมายอย่างเด็ดขาด (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี, 2557 : 17) จากปัญหาที่กล่าวมาได้มีการ จัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาวิกฤติด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย โดยพิจารณาจากปริมาณขยะ มูลฝอยที่ไม่ได้รับการบริการเก็บขน และขยะที่ถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง พบว่า จังหวัดที่มีภาวะวิกฤติ

ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย 10 อันดับแรก ได้แก่ สงขลา สมุทรปราการ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ราชบุรี เพชรบุรี แพร่ ปราจีนบุรี และพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในอันดับที่ 27 ของประเทศไทย (กรมควบคุมมลพิษ, 2556 : 2-5)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงศึกษาถึงการใช้อย่างมีประสิทธิภาพของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยและสังคมโลกมาปรับใช้ในการบริหารจัดการขยะที่กำลังจะเป็นปัญหาสังคมในปัจจุบันและอนาคตของชุมชน อย่างน้อยก็เป็นแนวทางที่จะนำเสนอให้สังคมได้รับทราบและเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ที่มาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิต ที่ยึดหลักความพอเหมาะ พอดี มีเหตุผลและความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ทำอย่างต่อเนื่องยาวนานดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์อีกทั้งได้พระราชทานพระราชดำริให้แก่คนไทยนำไปปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517 (ชมรมคนรักในหลวง, 2557 : ออนไลน์) ความตอนหนึ่งว่า

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี – พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่ในเวลานี้”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมีพระราชดำริเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2517 (ชมรมคนรักในหลวง, 2517 : ออนไลน์) ความตอนหนึ่งว่า

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่แต่เราอยู่พอมีพอกินและขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพอยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพอยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

พระบรมราชาโฆวาทินี้ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีความสอดคล้องกับสภาวะของประเทศและของประชาชนอาจทำให้เกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงค่อยสร้างเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นเน้นพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

2.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการพัฒนาชุมชน (2548 : 1) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในรัชกาลโดยทรงยึด ประโยชน์สุข ของประชาชนชาวไทยเป็นเป้าหมาย การดำเนินการในทุกโครงการเป็นไปโดยประชาชนเป็นผู้ได้ประโยชน์แท้จริงตลอดเวลาจะเห็นได้ชัดถึงพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม นั้น เป็นนโยบายที่สั้นที่สุดในโลก คือมีแค่เพียงประโยคเดียว แต่การดำเนินการตามนโยบายนั้น กลับยาวนานต่อเนื่องและจริงจังที่สุดในโลกอีกเช่นกัน

กรมการพัฒนาชุมชน (2548 : 3) ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

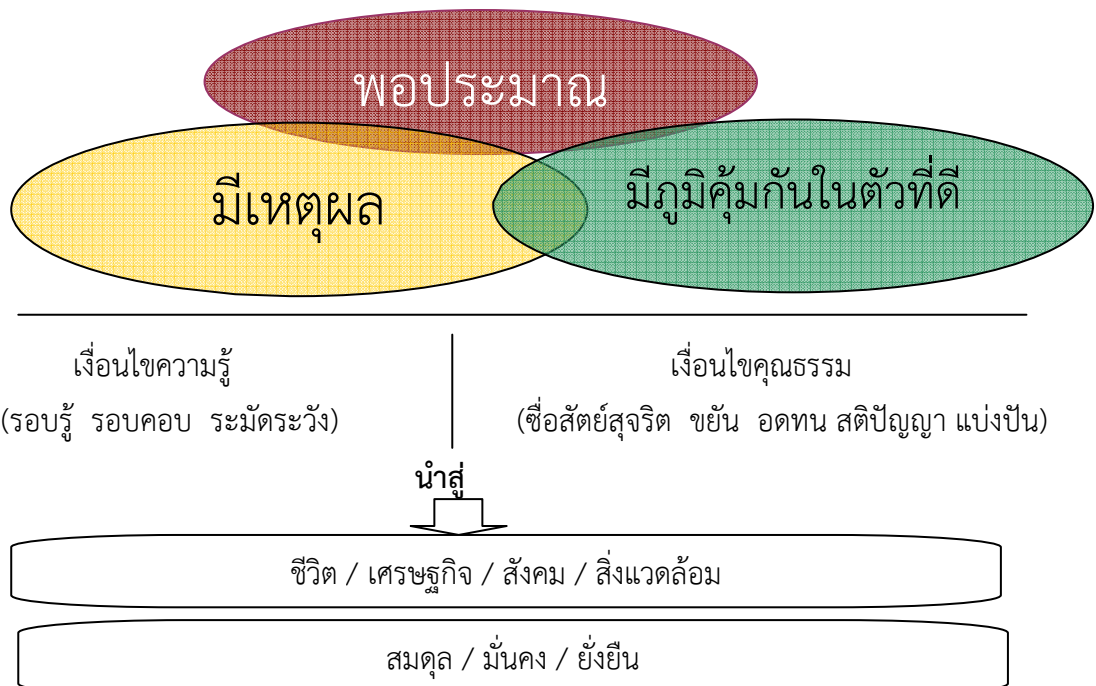
1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลามุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกันดังนี้ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2)การมีเหตุผล หมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับความพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2.3 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปกรอบแนวคิด ได้ดังนี้



แผนภูมิที่ 1 สรุปกรอบแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(กรมการพัฒนาชุมชน, 2548 : 34)

3. ข้อเสนอการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เขียนมีข้อเสนอในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อบริหารจัดการขยะที่กำลังจะเป็นปัญหากับสังคมในปัจจุบันและอนาคตของชุมชน อย่างน้อยก็เป็นแนวทางอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำเสนอให้สังคมได้รับทราบและเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการ ซึ่งมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง การพอประมาณในทุกอย่าง มีความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน เช่น การประกอบด้วยการใช้สิ่งของที่เป็นเพียงพอสอดคล้องกับความเป็นอยู่ มีอาหารที่พอรับประทาน ใช้สอยสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภคเพียงพอสำหรัตนเอง ครอบครัว ชุมชน ไม่ให้เหลือใช้จนกลายเป็นขยะ และล้นไปก่อความลำบากให้กับบุคคลอื่น เป็นต้น ความพอประมาณจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่คนในชุมชนพึงระลึกเสมอว่า สิ่งใดก็ตามที่มีมากเกินไปจนเหลือ นั้นอาจเป็นปัญหาตามมาในอนาคตนั่นเอง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบในการใช้สอยสิ่งใดหรือจะเลือกใช้สิ่งใด ให้เลือกเพียงสำหรับการใช้สอยที่พอประมาณ เนื่องจากหากมีความพอประมาณสิ่งที่เหลือใช้ที่เรียกว่า “ขยะ” ก็จะไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นก็สามารถจัดการหรือควบคุมได้ นั่นเอง

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ในครอบครัวหนึ่ง หรือชุมชนหนึ่งๆ ย่อมสามารถที่จะใช้เหตุและผลในการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งได้ การบริหารจัดการขยะของชุมชนก็เช่นเดียวกัน หากรู้ถึงเหตุและผลว่า บ้านเรือนใดมีขยะที่เกินจากการควบคุมก็จะส่งผลกระทบต่อเป็นขยะของชุมชน การแก้ไขปัญหาขยะก็จะยุ่งยากมากขึ้น ดังนั้น หากเรามีเหตุและผลในการควบคุมแหล่งที่จะก่อให้เกิดขยะคือเริ่มจากจุดแรกคือครัวเรือนที่มีความพอดีพอประมาณ ย่อมไม่ส่งผลเป็นปัญหาด้านขยะให้กับชุมชนได้นั่นเอง

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ที่จะส่งผลกระทบต่อเราอย่างไร ส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างไร กรณีการบริหารจัดการขยะก็เช่นเดียวกัน หากตัวเรา ครอบครัวเรา คนในชุมชนเรามีภูมิคุ้มกันด้านนี้ ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความเข้มแข็งในการช่วยกันบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยช่วยกัน ปัญหาเหล่านั้นก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อในด้านลบแก่ชุมชน ครอบครัวเรา หรือตัวเรา เช่น การสร้างทัศนคติ การสร้างเจตคติถึงปัญหาขยะมูลฝอยและช่วยกันหาทางป้องกันปัญหาให้กับคนในชุมชนก็เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเช่นเดียวกัน การมีกฎระเบียบ กฎหมาย ข้อตกลง มติทางสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูล เป็นต้น ดังนั้น ในด้านการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีนั้นต้องร่วมมือกันของทุกฝ่าย ตั้งแต่คนในชุมชน หน่วยงานรัฐ เอกชน หรือภาคเครือข่ายด้วย

4. เงื่อนไขความรู้ ในด้านเงื่อนไขความรู้ หมายถึง มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต สำหรับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนก็เช่นกัน ความรู้ ความรอบรู้ การรู้เท่าทันปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากมีขยะมูลฝอยที่ขาดการบริหารจัดการที่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อตัวเราและชุมชนในอนาคต ดังนั้น คนในชุมชน ผู้นำ องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องสร้างการรับรู้ที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รู้จักค้นคว้า เทคนิค วิธีการ เทคโนโลยีหรือแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีในชุมชนนั้นอย่างชาญฉลาด เช่น การหากลไก/เครื่องมือในการสร้างระบบการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน ให้สนับสนุนอุปกรณ์และงบประมาณ บุคลากร เทคโนโลยีในการพัฒนาบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตั้งแต่ การประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกกลุ่มตลอดจนสังคมชุมชนอื่นๆ ให้ได้รับรู้ รับทราบถึงปัญหาและรู้จักวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน การค้นคว้า วิจัย หาวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมกับชุมชนที่สุด การหาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการ รวมทั้งการถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นให้ขยายวงกว้าง สร้างการรับรู้ร่วมกัน จนเกิดการปฏิบัติร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. การมีคุณธรรม เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนก็เช่นเดียวกัน ต้องตั้งบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ตั้งใจ มีความอดทนต่อการแก้ปัญหา เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นอาจไม่สามารถแก้ไขได้ในเร็ววัน ต้องใช้ความพยายาม เวลาและความตั้งใจ ดังนั้น คนในชุมชน ผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องยึดแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเงื่อนไขคุณธรรมนี้ หนึ่งในการแก้ไขปัญหามูลฝอยของชุมชนก็เช่นกัน ทุกคนต้องมีคุณธรรม ไม่ก่อปัญหาให้คนอื่น ชุมชนอื่น รักษากฎ กติกาของชุมชน กฎหมายของรัฐ ปฏิบัติตามมติข้อตกลงของสังคมอย่างเคร่งครัด เช่น การทิ้งขยะในถังขยะ การจ่ายค่าบริการการจัดเก็บขยะ การไม่สร้างภาระขยะให้กับครัวเรือนอื่นๆ เป็นต้น ปัญหามูลฝอยย่อมไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาในอนาคตอย่างแน่นอน

4. สรุป

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานไว้ว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก และปัจจัยภายในประเทศทั้งเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขันทางด้านการค้าและการลงทุน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเกินศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการเกิดสถานการณ์มลพิษและสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ เช่น มลพิษทางอากาศ น้ำและขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเสื่อมโทรมและรุนแรงเพิ่มขึ้นจากการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ การขยายตัวของชุมชน และพฤติกรรมการใช้บริโภคที่ฟุ่มเฟือย จากการสำรวจข้อมูลด้านการ จัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ในอีกแนวทางที่สามารถจะ จัดการกับปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พอสรุปได้ คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง การพอประมาณในทุกอย่าง มีความพอดีไม่มากหรือน้อย จนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน เช่น การประกอบด้วยการใช้สิ่งของที่จำเป็น เพียงพอต่อความเป็นอยู่ มีอาหารที่พอรับประทาน ใช้สอยสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภคเพียงพอสำหรับ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน ไม่ให้เหลือใช้จนกลายเป็นขยะ และล้นไปก่อความลำบากให้กับบุคคลอื่น เป็นต้น 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่าง รอบคอบ ในครอบครัวหนึ่ง หรือชุมชนหนึ่งๆ ย่อมสามารถที่จะใช้เหตุและผลในการตัดสินใจอย่างใดอย่าง หนึ่งได้ การบริหารจัดการขยะของชุมชนก็เช่นเดียวกัน หากรู้ถึงเหตุและผลว่า บ้านเรือนใดมีขยะที่เกิน จากการควบคุมก็จะส่งผลต่อไปเป็นขยะของชุมชน การแก้ปัญหาก็จะยุ่งยากมากขึ้น 3) การมีภูมิคุ้มกัน ที่ดี การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้าน การต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้ง ไกลและใกล้ว่าจะส่งผลกระทบต่อเราอย่างไร ส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างไร กรณีการบริหารจัดการขยะ ก็เช่นเดียวกัน หากตัวเรา ครอบครัวเรา คนในชุมชนเรามีภูมิคุ้มกันด้านนี้ ช่วยเหลือ เกื้อกูล มีความ เข้มแข็งในการช่วยกันบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยช่วยกัน ปัญหาเหล่านั้นก็จะไม่ส่งผล กระทบในด้านลบแก่ชุมชน ครอบครัวเรา หรือตัวเรา เช่น การสร้างทัศนคติ การสร้างเจตคติถึงปัญหาขยะ มูลฝอยและช่วยกันหาทางป้องกันปัญหาให้กับคนในชุมชนก็เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหา ขยะของชุมชนเช่นเดียวกัน การมีกฎระเบียบ กฎหมาย ข้อตกลง มติทางสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ มูล เป็นต้น 4) เงื่อนไขความรู้ หมายถึง มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการ วางแผน และความ ระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต สำหรับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ ชุมชนก็เช่นกัน ความรู้ ความรอบรู้ การรู้เท่าทันปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากมีขยะมูลฝอยที่ขาดการบริหาร จัดการที่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อตัวเราและชุมชนในอนาคต ดังนั้น คนในชุมชน ผู้นำ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ต้องสร้างการรับรู้ที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รู้จักค้นคว้า เทคนิค วิธีการ

เทคโนโลยีหรือแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีในชุมชนนั้นอย่างชาญฉลาด เช่น การหา กลไก/เครื่องมือในการสร้างระบบการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน ให้สนับสนุนอุปกรณ์และงบประมาณ บุคลากร เทคโนโลยีในการพัฒนาบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตั้งแต่ การประชาสัมพันธ์ภายในและ ภายนอกกลุ่มตลอดจนสังคมชุมชนอื่นๆ ให้ได้รับรู้ รับทราบถึงปัญหาและรู้จักวิธีการจัดการขยะมูลฝอย ของครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน การค้นคว้า วิจัย หาวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมกับชุมชนที่สุด การหา เทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาช่วยในการจัดการ รวมทั้งการถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นให้ขยายวงกว้าง สร้างการรับรู้ ร่วมกัน จนเกิดการปฏิบัติร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และ 5) การมีคุณธรรม คือ มีความตระหนัก ในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ในการ บริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนก็เช่นเดียวกัน ต้องตั้งบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ตั้งใจ มีความ อดทนต่อการแก้ปัญหา เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นอาจไม่สามารถแก้ไขได้ในเร็ววัน ต้องใช้ความพยายาม เวลาและความตั้งใจ ดังนั้น คนในชุมชน ผู้นำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องยึดแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในเงื่อนไขคุณธรรมนี้ อนึ่งในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนก็เช่นกัน ทุกคนต้องมีคุณธรรม ไม่ก่อปัญหาให้คนอื่น ชุมชนอื่น รักษากฎกติกาของชุมชน กฎหมายของรัฐ ปฏิบัติตามมติข้อตกลงของ สังคมอย่างเคร่งครัด เช่น การทิ้งขยะในถังขยะ การจ่ายค่าบริการการจัดเก็บขยะ การไม่สร้างภาระขยะ ให้กับครัวเรือนอื่นๆ เป็นต้น

5. บรรณานุกรม

- การพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2548). **คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามแผน ปฏิบัติการกรมการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2556). **สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ.2556**. กรุงเทพฯ : กรมควบคุมมลพิษ.
- คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2558. จาก <http://www.most.go.th/main/index.php/about-us/policy-most/2558/3947.html>
- ชมรมคนรักในหลวง (2557). **พระราชดำรัสของในหลวง ร.9 เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2561. จาก <http://welovethaiking.com/blog/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550 - 2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555 - 2559)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับ เพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1. ลักษณะของวารสาร

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นวารสารเผยแพร่บทความวิชาการวิจัยบทความปริทัศน์ และบทความรายงานการวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยฯ และบุคลากรจากหน่วยงานภายนอกโดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารรายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน เนื้อหาบทความหรือข้อคิดเห็นที่พิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้นกองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยต้นฉบับจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์

2. การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาวขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียวใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร (Font) TH Sarabunขนาด 16

ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว – ดำ ที่ชัดเจน

ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบ ตาราง และบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 12-15 หน้า

ส่งต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด มายังกองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 พร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูล *.doc ไปยัง E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

3. รายละเอียดขนาดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลาง หน้ากระดาษ	18	ตัวหนา
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	16	ตัวธรรมดา

บทคัดย่อ -ภาษาไทย -ภาษาอังกฤษ	กลาง หน้ากระดาษ	18	หัวข้อตัวหนา เนื้อหาตัวปกติ
หัวข้อแบ่งตอน	ขีดซ้าย	18	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	16	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	ขีดซ้าย	16	ตัวหนา
ภาพประกอบ / คำอธิบายใต้ภาพ	กลาง หน้ากระดาษ	16	ปกติ

ตัวอักษร TH Sarabun ขนาด 16 เว้นขอบด้านบน / ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้ว เว้นขอบด้านล่าง / ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

4. ชื่อผู้เขียน

ระบุชื่อ – นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) โดยวางไว้ทางขวามือใต้ชื่อของบทความ
ระบุ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน และ e-mail ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

5. บทคัดย่อ

บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

ทำยบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับคำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่ควรเกิน 5 คำ

6. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

1. กองบรรณาธิการวารสารพิจารณาคัดเลือกคุณภาพบทความ และ/หรือปรับแก้ตามความเหมาะสมก่อนส่งผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คนเป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการของบทความและเห็นชอบให้ตีพิมพ์ทั้ง 2 คน กรณีผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบ 1 ใน 2 คน ทางกองบรรณาธิการวารสารฯ จะแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมอีก จำนวน 1 คน (และในส่วนขอ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งเพิ่มขึ้นผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1,000 บาท) และบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ใน 3 คน กรณีเมื่อเสนอบทความต่อผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร ผู้เขียนบทความประสงค์จะไม่ตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนของผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านละ 1,000 บาท

3. กองบรรณาธิการวารสารจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความในทุกกรณี

7. ประเภทของบทความที่รับพิจารณา

บทความวิชาการ บทความวิชาการวิจัย บทความปริทัศน์ และหรือบทวิจารณ์หนังสือ

8. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังโน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล

9. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

9.1 บทความวิชาการ

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹

ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹

Email :

บทคัดย่อ

.....
(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ :;;; (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....

Keywords :,,,(3 – 5 คำ)

1. บทนำ

(พิมพ์รายละเอียด).....

2. เนื้อหา : ในส่วนนี้ การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16)

- 2.1.
 2.2.
 2.3.
 2.4.
 ฯลฯ

3. สรุป

(พิมพ์รายละเอียด).....

4. บรรณานุกรม

.....
(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

9.2 บทความวิจัย

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

เรื่อง (ภาษาไทย).....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1
ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1
ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹
ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹
Email :

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ :;; (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....

Keywords :;; (3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

2. โจทย์วิจัย(ถ้ามี)

2.1

2.2

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อ

3.2 เพื่อ.....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

4.1

4.2

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

5.1

5.2

6. วิธีดำเนินการวิจัย

.....

.....(ความยาวประมาณ ½

หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย

.....

มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3

หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

10. บรรณานุกรม

.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม

การระบุแหล่งที่มาของข้อมูล 1) ในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมด 2) การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

(2) วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุเลขของฉบับที่), ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือนวันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์/หัวข้อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าระบุเลขหน้าที่นำมาอ้างอิง.

(3) วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น

รัชมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

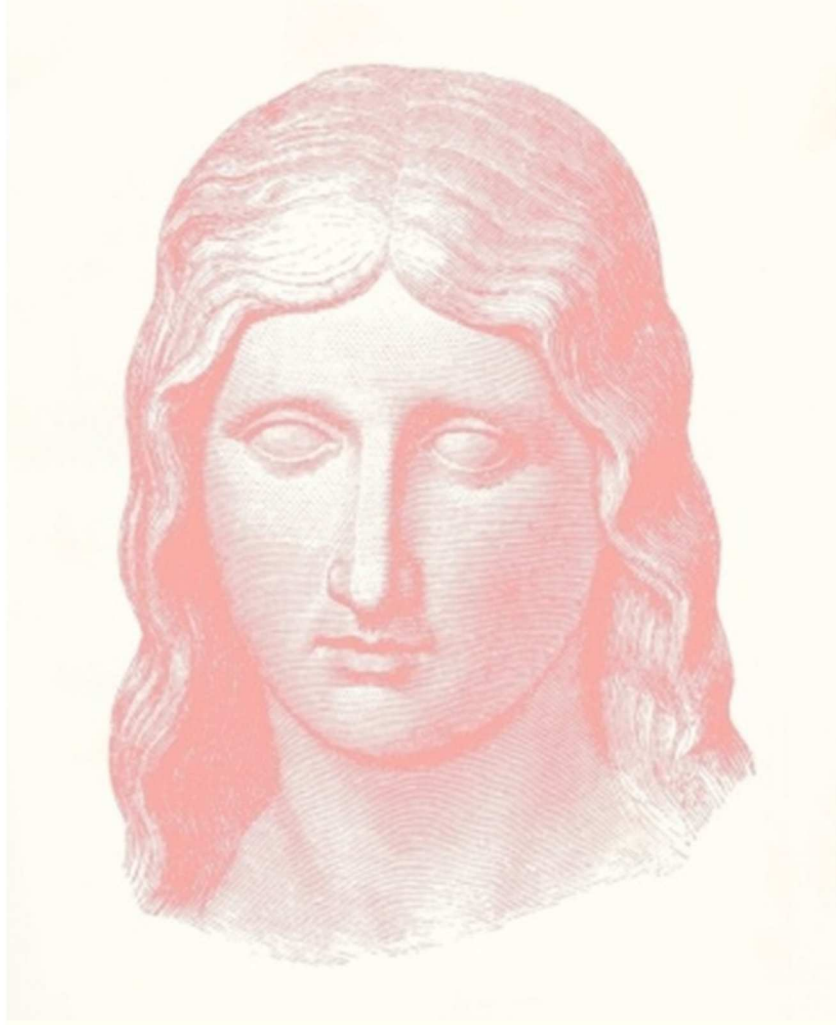
(4) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ : <http://xxxxxx>

ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้สู่คุณธรรม
ไป



วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

